

Naisen huivi – pukeutumalla rakennettua kulttuuriperintöä

Petra Nikula

Pro Gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Kulttuuriperinnön tutkimus

2020

Ohjaajat: Anna Sivula ja Riina Haanpää

Turun yliopiston laatujaarjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TIIVISTELMÄ

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/
Humanistinen tiedekunta

NIKULA, PETRA: Naisen huivi – pukeutumalla rakennettua kulttuuriperintöä

Pro gradu -tutkielma, 64 s, 1 liite

Kulttuuriperinnön tutkimus

Maaliskuu 2020

Tämä tutkimus on tuotettu jatkumona Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman opiskelijoiden toteuttamalle Osa Minua -näyttelylle, joka toteutettiin yhteistyössä Porin kaupungin kanssa. Tutkimuksessa on käytetty aineistona näyttelyä varten tehtyjä haastatteluja, joissa kysyttiin yhdentoista naisen suhteesta huiviin. Seitsemän naisista oli turvapaikanhakijoita ja neljä suomen kansalaisia.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan naisten haastatteluja laadullisen tutkimuksen menetelmin, ja tutkitaan kuinka naisten huivit ja niille asettamat merkitykset viestivät heidän identiteeteistään ja kulttuuriperinnöstään. Tutkimuksen viitekehys kulkee esinesuhteiden, identiteetin, pukeutumisen viestinnän sekä kulttuuriperinnön kautta. Tutkimus on tärkeä lisä pukeutumis- ja identiteettitutkimusten joukossa, sillä se yhdistää kahta eri pukeutumiskulttuuria, islamilaista ja länsimaalaista. Identiteetin viestimistä tutkitaan seuraavien kysymysten kautta: Miksi näille naisille juuri huivi on tärkeä osa heidän identiteettiään ja miten se tuo sitä ilmi? Kuinka he sitä kantavat ja mistä se on saanut alkunsa? Mitä saamme tietää näiden naisten identiteetistä tarkastelemalla vain heidän huivinsa käyttöä ja siihen liitettyjä sosiaalisia, kulttuurisia ja historiallisia merkityksiä ja viestejä? Millainen on huivin kulttuuriperintöprosessi vai onko sitä?

Esiin tulleet eettiset haasteet, kuten turvapaikanhakijoiden haastattelu ja tulkinta sekä näyttelyyn tarkoitettun haastattelurungon sovellus omaan tutkimukseen on käsitelty luvussa 1.4.1 Aineiston keruu.

Tutkimustuloksena huivit ilmensivät ja viestivät naisten identiteettejä monella tavalla. Uskonnollinen identiteetti tuli vahvana esiin huivin kautta, jossa samalla naiset kertoivat oman kulttuurinsa huivin kulttuuriperinnöstä ja historiasta. Huivit olivat naisilla myös tärkeitä tyylin ilmaisijoita, ja valitsivat huivin kankaan, muodon ja värin muiden vaatteiden sekä tunnetilansa mukaan. Useille oli tärkeää välittää omaa iloa muille huivin välityksellä. Monet kokivat yhteiskunnan arvostelevan muiden pukeutumista ja vasta iän myötä ovat uskaltaneet kunnolla käyttää huivia kuin haluavat. Huivit eivät koostaneet yhtenäistä kulttuuriperintöprosessia, mutta jokainen nainen tuotti omaa perintöään, jota halusi jatkaa eteenpäin uusille sukupolville.

Asiasanat: kulttuuriperintö, identiteetti, pukeutuminen, huivi, naiset

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Tutkimuksen tausta ja tutkimuskysymys	1
1.2. Projektin Osa Minua	3
1.3. Keskeiset käsitteet ja aikaisempi tutkimus	4
1.4. Tutkimusaineisto ja metodi	7
1.4.1. Aineiston keruu	7
1.4.2. Tutkimusmetodi	13
2. Huivi esineenä ja kulttuurisena ilmiönä	16
3. Huivin käytösytyt ja tavat	20
3.1. Uskonto	20
3.1.1. Mummon kirkkohuivi	20
3.1.2. Hijab - turva naiselle	22
3.2. ”Kyl se ihan lämmön takia on”	27
3.3. ”Mä jotenki koen et ne kuuluu mun tyyliin”	30
4. ”Nyt tääki kertoo mihin mä oon menossa”	35
4.1. Vaatteiden sanaton viestintä	35
4.2. ”Huivi on niin kuin koti”	37
4.3. Siveys, säädyllyisyys ja kunnioitus	41
5. Huivi identiteetin vahvistajana ja kulttuuriperintönä	45
5.1. ”Kun mulla on huivi, mä tiedän, kuka mä olen”	45
5.2. Tyyli ja pukeutumisidentiteetin haasteet	50
6. Johtopäätökset	56
Lähdeluettelo	60
Liite	
Liite 1: Haastattelurunko	

1. Johdanto

1.1. Tutkimuksen tausta ja tutkimuskysymys

Identiteetit, niiden muodostuminen ja yhteen nivoutuminen ovat aina kiehtoneet minua. Identiteetti on tärkeä osa kulttuuriperinnöntutkimusta ja kulttuuriperintöjä, sillä ne ovat osa kollektiivista identiteettiä ja siksi valikoituneet kulttuuriperinnöksi.¹ Kandidaatin tutkielmassani perehdyin kansalliseen kulttuuriperintöprosessiin, jossa luodaan kansallista identiteettiä. Tutkin tuolloin Stefan Löfvingin matkaa sississotilaasta kansallissankariksi ja sitä myötä kansallisen identiteetin yhdeksi symboliksi. Halusin jatkaa samalla linjalla, vaikka aihe ja näkökulma ovat muuttuneet.

Jokaisella ihmisellä on monia identiteettejä yhden henkilökohtaisen identiteetin sisällä.² Kuten itse esimerkiksi identifioidun tyttäreksi, opiskelijaksi, naiseksi, siskoksi ja ystäväksi. Pukeutuminen on myös tärkeä osa identiteettiä, jolla ilmaistaan, kuka on ja millainen on. Pukeutumisella voi ilmaista myös henkilökohtaisia arvoja ja tunnetiloja sekä se tuo suojaa, turvaa ja lämmitystä.³ Mutta se ei kuitenkaan kerro kaikkea ja voi kätkeä paljon asioita alleen, tai myös tarkoituksella hämätä katsojan ajatuksia väärään suuntaan.⁴

Tutkimusaiheeni perustuu talven 2017 ja kevään 2018 aikana toteutettuun projektiin Osa Minua. Olin osa viisihenkistä opiskelijaryhmää, joka toteutti tutkimuksellista näyttelyä kymmenen porilaisen naisen huivin käytöstä ja huivin eri merkityksistä. Kun pääsin mukaan Osa minua -näyttelyprojektiin, minua kiinnosti ennen kaikkea naisten identiteetti huivien takana. Keitä he ovat, mistä tulevat ja millaisia merkityksiä he liittävät huiveihin, joita kantavat. Haluan nyt tässä tutkielmassa syventää näyttelyssä esille tuotuja merkityksiä ja selvitän tarkemmin niiden taustoja ja yhteyttä identiteettiin sekä kulttuuriperintöön.

Miksi näille naisille juuri huivi on tärkeä osa heidän identiteettiään ja miten se tuo sitä ilmi? Kuinka he sitä kantavat ja mistä se on saanut alkunsa? Mitä saamme tietää näiden naisten identiteetistä tarkastelemalla vain heidän huivinsa käyttöä ja siihen liitettyjä

---

¹ Sivula 2015, 64.

² Hall 1999, 21-23.

³ Luutonen 2007, 91-100.

⁴ Barnard 1996, 19-20; Huuhka 2019, 187.

sosiaalisia, kulttuurisia ja historiallisia merkityksiä ja viestejä? Huivi on kansainvälinen ja monikulttuurinen pukeutumiseen liittyvä esine, jota on käytetty vuosituhansien ajan, juuri nimenomaan naisilla. Nimityksiä huivilla on monia riippuen pukemistavasta, - paikasta tai kankaasta. Miten näiden naisten huivin käyttö tuottaa huivin kulttuuriperintöä vai tuottaako?

Tutkimuksessa kerron huivin historiasta ja pukemistavoista suomalaisessa, kristillisessä ja islamilaisessa kulttuurissa. Perehdyn kulttuuriperintöyhteisöjen identiteettityökaluihin, ja kuinka näitä työkaluja käytetään huivin kulttuuriperintöprosessissa. Perehdyn siihen, kuinka haastattelemamme naiset käyttävät huivia, miksi ja mistä se on saanut alkunsa. Huivin ja pukeutumisen välittämiä viestejä tulkiten tutkin kuinka naiset ilmaisevat identiteettejään huivinsa avulla. Huiville ei voi antaa vain yhtä suoraa kulttuuriperintöprosessijatkumoa sen usean yhteisön ja monikulttuurisuuden vuoksi, mutta näistä yhteisöistä voi löytää samankaltaisuuksia ja pohtia miksi juuri huivi on niin yleinen verhoutumisen ja identiteettien ilmaisun keino. Kulttuuriperinnön luennoitsija Laurajane Smith on kirjoittanut paljon kulttuuriperinnön määritelmistä ja sen suhteesta identiteettiin. Teoksessa *Uses of heritage* (2006) Smith määrittelee kulttuuriperinnön aineettomaksi prosessiksi. Vaikka kulttuuriperintö olisi aineellinen ja olemassa oleva esine tai paikka, on sen takana prosessi, joka vaatii paljon aineetonta keskustelua, kerrontaa, merkityksiä ja tekoja. Kulttuuriperintö ei ole vain olemassa vaan vaatii ylläpitoa ja suojelua. Identiteetti on tärkeä osa kulttuuriperintöä sillä kulttuuriperintökohteet syntyvät usein kollektiivisesta yrityksestä suojella jotain yhteisölle tärkeää asiaa, joka on osa heidän paikallisidentiteettiänsä.⁵

Osa minua -projekti on tuottanut tämän lisäksi kaksi muuta pro gradu -tutkielmaa ja yhden artikkelin. Heini Järvenpään Pro Gradu -tutkimus *Mikä on osa sinua? Kävijöiden osallisuus ja identiteetti henkilökohtaista kulttuuriperintöä käsittelevässä valokuvanäyttelyssä valmistui* elokuussa 2019. Järvenpää käsitteli Osa minua -näyttelyä erityisesti osallistavuuden näkökulmasta, aineistona näyttelyn yhteydessä yleisön kirjoittamat post-it-laput. Zagryda Sandholmin tutkimus *Kantaa ottava näyttely? Osa Minua -näyttelyn tuotantoprosessi* julkaistiin tammikuussa 2020. Sandholm tutki näyttelyn tuotantoprosessia Michel E. Porterin luoman arvoketjun avulla osa-alueina

---

⁵ Smith 2006, 3.

museonäyttelyn luominen, näyttelyn luominen henkilökohtaisesta aiheesta, kulttuuriperinnön markkinointi ja kulttuurisen omimisen riski. Itse kirjoitin yhdessä Heini Järvenpään kanssa artikkelin verkkolehti Kuriositeettikabinetin numeroon 1/2019 otsikolla *Osa Minua – tutkimuksellinen valokuvanäyttelyprojekti*. Artikkelissa kerrotaan projektin kulusta sekä kaupungin ja yliopiston yhteistyöstä. Koska projekti on toteutettu jo aiemmin ja tämä Pro gradu -tutkielma tulee käsittelemään samaa aihepiiriä, täytyy minun kiittää tässä kohtaa mahtavaa projektitiimiämme, jonka kanssa olemme näistä teemoista ja aiheista keskustelleet paljon.

1.2. Projekti Osa Minua

Projekti toteutettiin yhteistyössä Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman ja Porin kaupungin kanssa, josta ryhmäämme oli neuvomassa projektisuunnittelija Soniya Raissi. Projektitiimiimme kuului valokuvaus- ja markkinointivastaava Sofia Malinen, tuotanto ja markkinointivastaava Zagryda Sandholm, projektikoordinaattori Toni Salikka sekä Heini Järvenpää. Järvenpää toimi tiimissä kanssani tutkimus- ja haastatteluvastaavana, mutta auttoi myös markkinoinnissa. Projekti ajoittui pääasiassa syyskuusta 2017 huhtikuuhun 2018. Pienempi ryhmä jatkoi näyttelyn parissa tämän jälkeenkin, jolloin itse jäin projektista pois. Haastattelut ja valokuvaus suoritettiin marras-joulukuussa 2017 ja tammikuun loppuun mennessä haastattelut olivat litteroidut ja muokattu näyttelyyn sopivaan muotoon. Lisäksi kirjoitimme lyhyet tekstit vaatteiden merkityksistä ja huivin historiasta ja perinteestä Suomessa.

Haastattelujen ja valokuvien kautta halusimme tuoda suuremmalle yleisölle esille Porissa asuvia naisia ja yhdistää eri kulttuuri- ja sosiaalitaustoja sekä identiteettejä yhden esineen kautta. Tärkeintä meille oli tuoda esille Liinaharjan vastaanottokeskuksessa asuvia

turvapaikanhakijoita⁶, jotka eivät olleet saaneet vielä oleskelulupaa⁷. Liinaharjan vastaanottokeskuksessa asuvat ihmiset ja perheet ovat monet olleet siellä jo vuodesta 2015 asti. Halusimme näyttää porilaisille ja suomalaisille, keitä siellä asuvat ihmiset ovat, ja kertoa enemmän yhteisistä samankaltaisuuksistamme, kun usein keskitytään vain erilaisuuksiin ja toiseuttamiseen⁸. Huivi on turvapaikanhakija naisilla usein erottava tekijä saapuessaan länsimaihin, heistä suurin osa on huiveja, hijabia käyttäviä muslimeja. Kaikki vastaanottokeskuksessa asuvat naiset, joita haastattelimme, olivat muslimeja. Projektin ja näyttelyn avulla toimme esille paitsi islamilaisten naisten hijab-huiveja ja niiden merkitystä, myös suomen kansalaisten, kristinuskoisten ja porilaisten naisten erilaisia huiveja. Toimme esille huivin käytön historiaa Suomessa, ja tuotesuhteiden merkityksiä.

Näyttelyn fyysisen rakenteen tilasimme Porin työllistämispajalta, ja valokuvat ja tekstit painettiin tauluihin MainosMasiinalla. Näyttely kiersi fyysisesti neljässä eri paikassa, Porin Puuvillassa, Kaupungin kirjastolla, Promenadikeskuksella sekä Rauman Posellissa. Tämän lisäksi näyttelyllä oli nettisivut⁹, joiden kautta pääsi lukemaan tekstit myös englanniksi, arabiaksi, dariksi ja ruotsiksi. Käännökset löytyivät myös paperisina fyysisen näyttelyn yhteydestä, joka oli muuten vain suomen kielellä.

1.3. Keskeiset käsitteet ja aikaisempi tutkimus

Tutkimuksessa tulee esiin muutama tärkeä käsite, *identiteetti*, *kulttuuriperintö*, *pukeutuminen ja ruumiillisuus*, joita tässä luvussa pyrin avaamaan lukijalle. Olennaisimpia käsitteitä ovat

---

⁶ Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee oleskelulupaa ja suojelua vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa jäädä Suomeen, jos hänelle myönnetään oleskelulupa tai pakolaisen asema suojelutarpeen mukaan tai muulla perusteella. Kolme kuukautta oleskelulupahakemuksen jättämisestä hakijalla on oikeus ansiotyöhön. Jos oleskelulupaa tai turvapaikkaa ei myönnetä, on hakijalla oikeus valittaa päätöksestä. Kielteisen päätöksen voi saada, jos todetaan, että hakijan kotimaassa olosuhteet ovat sellaiset, että hakija ei tarvitse turvapaikkaa tai oleskelulle ei ole muita perusteita. Tällöin hakija käännytetään Suomesta. Lähde: Turvapaikanhakija. Infofinland 2019. <https://www.infofinland.fi/fi/muutto-suomeen/olen-/turvapaikanhakija>.

⁷ Oleskelulupaa tulee hakea kaikkien, jotka tulevat EU- tai ETA-maiden ulkopuolelta ja viipyvät Suomessa kauemmin kuin 90 päivää. Suomessa ollessa ei voi tehdä töitä, ellei ole hakenut oleskelulupaa. Lähde: Oleskelulupa. Maahanmuuttovirasto 2020. <https://migri.fi/oleskelulupa>.

⁸ Toiseuttaminen tarkoittaa erojen tekemistä systemaattisesti suhteessa toiseen, vähempiarvoiseen. Stereotyyppiat yleistyvät ja ympäristöstä saatavat virikkeet tukevat oletuksiamme. Lähde: Pohjanheimo 2014, 1.

⁹ Eivät ole enää toiminnassa. www.osaminua.com.

Kulttuuritutkimuksen pioneeri ja kulttuurisen identiteetti teorian kehittäjä Stuart Hall määrittelee kokoelmateoksessa *Identiteetti* (1999) kolme eri käsitystä *identiteetistä*, mutta käsittelen tässä vain tuoreimman teorian, postmodernin subjektin käsitteen sekä kulttuuri identiteetin. Postmodernissa subjektissa ei ole kiinteää, olemuksellista tai pysyvää identiteettiä, vaan siitä tulee 'liikkuva juhla'. Yksilön identiteetti muotoutuu jatkuvasti tapoihin, joita ympäristö sille representoi tai puhuttelee kulttuurisissa järjestelmissä. Sen sijaan, että se olisi biologisesti määrittynyt, määrittyy se historiallisesti. Hallin mukaan yhtenäisen identiteetin kokemus johtuu vain ja ainoastaan siitä, että yksilö on rakentanut lohduttavan tarinan tai minäkertomuksen omasta itsestään ja se on fantasiaa.¹⁰ Kulttuurisen identiteetin Hall sen sijaan määrittelee kahdella eri tavalla. Ensimmäisessä kulttuurinen identiteetti muodostuu kollektiivisen ja yhteisen minän kautta, jossa yhteiset esi-isät ja historialliset tapahtumat yhdistävät yksilöiden identiteettejä. Toisen ajatuksen mukaan kulttuuri identiteetit ovat jatkuvassa muutoksessa, ja se perustuu "joksikin tulemisesta" ja "jonakin olemisesta". "*Identiteetit ovat itse antamiamme nimiä niille eri tavoille, joilla menneisyyden kertomukset asemoivat meitä ja joihin itse asemoimme itsemme*".¹¹

Identiteetin rinnalla puhutaan myös persoonallisuudesta ja minuudesta. Marketta Luutonen perustelee ihmistä psyykkisesti jatkuvasti kehittyvänä olentona, joka kokee todellisuuden mielensä välityksellä. Minuus tällöin tarkoittaa niitä tunteita ja ajatuksia, joita ihminen liittää eri arkielämän tilanteissa itseensä. Mikäli ihmisen sisällä minuudessa eli identiteetissä tapahtuu muutoksia, näkyy se usein ulkopuolelle muuttuneena ulkonäkönä tai uudistuneena kotina.¹²

Kulttuuriperinnölle on olemassa monia määritelmiä riippuen mitä tutkitaan ja minkälainen kohde on kyseessä. Laajimmillaan kulttuuriperinnöksi käsitetään lähes kaikki ilmiöt, joilla on jälki löydettävissä menneisyydestä. Arkisempi ja yksityisempi määritelmä on "*menneisyyden jälki, jolla on erityistä merkitystä ihmisen, yhteisön tai paikkakunnan arjelle ja identiteetille.*"¹³ Esimerkiksi mämmin syönti, joulupukki, saunominen ja paikalliset kyläjuhlat. Perheillä ja suvulla voi myös olla omat arvokkaat

---

¹⁰ Hall 1999, 21-23.

¹¹ Hall 1999, 224-227.

¹² Luutonen 2007, 78-79.

¹³ Tuomi-Nikula, Haanpää, Kivilaakso 2013, 16.

kulttuuriperinnöt kuten isoäidin kutoma ryijy, suvussa kulkenut kastemekko tai pitkään suvussa säilynyt tapa, jolla lakanat viikataan. Tässä tutkimuksessa puhun huivin kansainvälisestä kulttuuriperinnöstä eri muodoissa.¹⁴ Kulttuuriperintö sisältää aina yhteisön, joka tuottaa kulttuuriperintöä, mutta kulttuuriperintöä voi käyttää myös kuulumatta sen yhteisöön. Yhteisön tuottamassa kulttuuriperintöprosessissa kohde saa uuden merkityksen ja käyttötarkoituksen.¹⁵ Kuten esimerkiksi luvussa 2 esittelemäni kansanpuku, joka on muuttunut kulttuuriperinnöksi, eikä ole enää tavallisen kansan arkipuku, vaan muokattu versio, jota vaalitaan ja käytetään juhlapukuna, kansallispukuna.

Vaatekappaletta, huivia, on mahdotonta tutkia kulttuurisesti ilman sen merkitystä pukeutumiselle ja ruumiin muokkaamiselle. Sana *pukeutuminen* viittaa sekä tekoon että esineeseen. *“Kun joku pukeutuu päivälliselle, ei pukeutuminen tässä tapauksessa tarkoita alastomuuden vastakohtaa vaan tietynlaisten, tilaisuuteen sopivien vaatteiden valintaa.”*¹⁶ Englanninkielisissä tutkimuksissa pukeutumiseen sekä esineenä että kulttuurisena tekona viitattaessa käytetään sanaa *dress*. Pukeutumis- ja ruumiillisuustutkimuksissa on arvosteltu yleistä pukeutumistutkimuksen tapaa tutkia yhtä asiaa suuresta kokonaisuudesta, joka sisältää vaatteet, ruumiin ja kantajan identiteetin. Tässä tutkimuksessa tarkastelen pukeutumista ruumiillisuuden näkökulmasta. Sen perusteella pukeutuminen on tapa artikuloida ruumis kulttuurisesti, eikä ole vain funktionaalista toimintaa, joka peittää ruumiin lämmön tai säädylisyyden vuoksi. Pukeutuminen antaa ruumiille merkityksiä, joita siinä ei itsessään olisi. Esimerkiksi ihmisen luokka, sukupuoli tai ikä eivät tule pukeutumisen kautta ainoastaan näkyviksi, vaan ne merkityksellistyvät ja rakentuvat pukeutumisessa. Pukeutumista ymmärtääkseen tutkijan täytyy ottaa huomioon pukeutumisen diskursiivinen sekä käytänteistä koostuva ulottuvuus.¹⁷

Vaatteisiin liittyvää identiteettitutkimusta on tehty paljon, mutta juuri tämän kaltaista spesifioitua huiviin liittyvää tutkimusta ei ole, muuta kuin muslimihuiveista. Tästä syystä tämä tutkimus on tarpeellinen ja ainutlaatuinen eri kulttuureita yhdistävä kokonaisuus.

---

¹⁴ Tuomi-Nikula, Haanpää, Kivilaakso 2013, 19-20.

¹⁵ Sivula 2015, 57.

¹⁶ Turunen 2011, 42.

¹⁷ Turunen 2011, 42-45.

Naisten vaate tutkimuksia ovat tehneet esimerkiksi Arja Turunen, Jyväskylän yliopiston tutkijatohtori, joka väitteli vuonna 2005 suomalaisten naisten housujen käyttöönotosta teoksessa *Hame, housut, hamehousut! Vai mikä on tulevaisuutemme?* Yhdessä Anna Niirasen kanssa Turunen myös toimitti vuonna 2019 erinomaisen artikkelikokoelman *Säädyllistä ja säädyttöä, pukeutumisen historiaa renessanssista 2000-luvulle*, joka kattaa tärkeimmät pukeutumisen historiaan ja tutkimukseen liittyvät osa-alueet. Siitä kuitenkin puuttuu näkökulma, jota käsittelen omassa tutkimuksessani, ja tämä onkin hyvä lisä Turusen ja Niirasen teoksen rinnalle. Identiteetin näkökulmasta Pro gradu -tutkimusta on tehnyt esimerkiksi Helsingin yliopistossa Elina Heikkilä (*Pukeutuminen ja vaatteet naisen minuuden ja identiteettien ilmaisussa*) vuonna 2015. Vaatteiden ja sosiaalisen identiteetin yhtymäkohtia on tutkinut myös Richard A. Feinberg, Lisa Mataro ja W. Jeffrey Burroughs *Clothing and Textiles Research Journal* artikkelissaan "Clothing and social identity" vuonna 1992. Heidän tutkimuksensa tuloksena oli, että vaikka vaatteilla on omia merkityksiä, niin aina merkitykset ja kantajan identiteetti eivät ole sama asia.

1.4. Tutkimusaineisto ja metodi

1.4.1. Aineiston keruu

Aineistona käytän projektissa tuotettua haastatteluaineistoa. Haastattelimme yhteensä 11 naista, joista vain 10 halusi mukaan näyttelyyn, yksi haastateltava ei halunnut kuvaansa näkyville. Seitsemän näistä naisista oli turvapaikanhakijoita ja neljä suomen kansalaisia.

Kuva 1 (vasen). Awatef, syntynyt Irakissa 1961.

Kuva 2 (oikea). Elina, syntynyt Suomessa 1960-luvun lopussa.

Kuva 3 (vasen). Hanan, syntynyt Irakissa.

Kuva 4 (oikea). Jaana, syntynyt 1959 Suomessa.

Kuva 5. (vasen) Laaia, syntynyt 1962 Irakissa.

Kuva 6. (oikea) Marika, syntynyt Suomessa 1990.

Kuva 7 (vasen). Nikbahkt, syntynyt Iranissa.

Kuva 8 (oikea). Sameh, syntynyt 1970 Irakissa.

Kuva 9 (vasen). Sedigeh, syntynyt 1979 Afganistanissa.

Kuva 10 (oikea). Tuija, syntynyt Suomessa 1962.

Masouneh (ei kuvaa), syntynyt Afganistanissa.

Kaikki haastateltavat olivat vapaaehtoisia. Turvapaikanhakijat, eli Masouneh, Sedigeh, Hanan, Sameh, Nikbahkt, Awatef ja Laaia saapuivat haastatteluun Liinaharjan vastaanottokeskuksessa pitämämme infotilaisuuden kautta. Yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin kanssa saimme luvan pitää Liinaharjassa yhden infotilaisuuden naisille heidän suomen kielen ja kulttuurin oppitunnin yhteydessä. Kerroimme heille itsestämme ja projektista sekä sen tavoitteista. Tilaisuuden jälkeen naiset saivat kysyä kysymyksiä ja halutessaan ilmoittautua mukaan haastateltavaksi. Muutama nainen joutui perumaan ilmoittautumisensa, sillä eivät saaneet aviomiehiltään lupaa valokuvaan tai haastatteluun. Lisäksi yksi nainen, Masouneh, halusi mukaan vain haastatteluun, mutta ei valokuvaukseen. Suomen kansalaiset, Marikan, Jaanan, Elinan ja Tuijan saimme mukaan työryhmän kontaktien kautta, sillä aika oli rajallinen. Saimme mukaan hyvin erilaisilla taustoilla olevia naisia, joten otos oli mielestämme onnistunut.

Jaoin haastattelukysymykset neljään teemaan: taustatiedot; huivi; arvot, haaveet ja mielenkiinnonkohteet; suomalainen yhteiskunta.¹⁸ Teemoittelu on osa teemahaastattelumetodia, jossa annetaan tilaa enemmän haastateltavan omille vastauksille, kysyen muutamia laajoja kysymyksiä. Haastattelut toteutettiin Heini Järvenpään ja minun laatiman haastattelurungon mukaan. Huivin lisäksi kysymyksemme liittyivät myös naisten elämään Suomessa, työpaikkaan ja tulevaisuuden haaveisiin. Halusimme kartoittaa haastatteluilla hieman Liinaharjassa asuvien naisten mielipiteitä vastaanottokeskuksessa elämisestä ja Suomen maahanmuuttopolitiikasta. Näihin teemoihin en kuitenkaan tässä tutkimuksessa perehdy sen tarkemmin.

Aloitimme haastattelut kysymällä naisten henkilökohtaisesta taustasta, keitä he ovat ja mikä on heidän ammatinsa ja mikäli ovat turvapaikanhakijoita, milloin ovat saapuneet Suomeen. Jatkoimme siirtymällä suoraan huivi -kysymyksiin, kuinka haastateltava käyttää huivia ja mitä sen käyttö hänelle merkitsee. Merkitykset olivat vahvasti sidoksissa naisten omaan tarinaan, joita he olivat avanneet ennen näitä kysymyksiä. Sen lisäksi halusimme kartoittaa naisten tuntemuksia liittyen huivin käyttämättömyyteen, kuinka usein he huivia itse käyttävät, voisivatko olla ilman huivia ja reagoivatko muiden huivin

---

¹⁸ Liite 1. Haastattelulomake

käyttöön tai käyttämättömyyteen. Kysyimme myös ovatko naiset saaneet kommentteja huivistaan julkisilla paikoilla tuntemattomilta henkilöiltä. Kolmas ja neljäs teema olivat haastattelussa niin sanottuja ylimääräisiä teemoja, joita kysyimme vain tarpeen mukaan. Ne oli kohdistettu pääasiassa turvapaikanhakijoille, mutta kysyimme mielipidettä myös muilta, ja osa haastateltavista tarttui aiheeseen itsenäisesti. Arvot, haaveet ja mielenkiinnon kohteet tarkoittivat turvapaikanhakijoiden tulevaisuuden suunnitelmia, mitä he haluaisivat tehdä, jos saavat hyväksytyt oleskelupäätöksen. Neljäs teema, suomalainen yhteiskunta, pyrki kartoittamaan turvapaikanhakijoiden mielipiteitä ja kokemuksia suomalaisen yhteiskunnan haasteista ja mahdollisuuksista heihin kohdistuen. Tähän liittyen oli myös muilla haastateltavilla mielenkiintoisia vastauksia. Teimme suurimman osan haastatteluista kahdestaan Heini Järvenpään kanssa ja osan jaoimme Zagrydan ja Tonin kanssa. Haastattelut kestivät kahdestakymmenestä minuutista tuntiin. Haastattelut toteutettiin muutaman päivän aikana, ensimmäiseksi haastattelimme Liinaharjassa asuvia, heidän kanssaan jouduimme turvautumaan tulkkeihin, sillä osa puhui daria ja osa arabiaa. Tämä toi omat haasteensa. Arabian kielen tulkkina käytimme projektisuunnittelija Soniya Raissia, jonka äidinkieli on saksa, mutta puhuu myös sujuvaa arabiaa. Darin kielen tulkkeja oli kaksi, yhdessä haastattelussa puhelimitse ja muissa paikan päällä. Suomen kieltä puhuvat haastattelimme kuvauspäivinä.

Tulkin käyttäminen tutkimushaastattelussa oli haastavaa ja toi eteen monia tutkimuseettisiä ongelmia, sillä käännökset saattoivat muuttaa kysymysten ja vastausten merkitystä, eikä ollut mahdollista välttämättä saada suoraa lainausta haastateltavalta. Aikaa myös kului paljon enemmän, vaikka vastaukset olivat lyhyempiä kuin yksikielisessä haastattelussa. Suurin osa tulkkien kanssa tehdyistä haastatteluista käännettiin kahdesti, ellei jopa kolmesti. Darista tai arabiasta englanniksi ja siitä vielä suomeksi. Soniya Raissin tapauksessa käännökset kävivät läpi saksan-, arabian- ja englanninkielen hänen äidinkielensä ja kielitaitonsa vuoksi, kunnes me käänsimme ne suomeksi. Näyttelyyn päätyneistä teksteistä olemme kaikki kuitenkin hyväksyttäneet haastatelluilla, jotta niihin ei ainakaan vääriä tulkintoja päätynyt. Virallistetut tulkit, joita meillä oli käytössä kaksi kolmesta, olivat sitoutuneita noudattamaan tulkeille suunnattuja eettisiä sääntöjä ja heidät oli koulutettu tehtävään.¹⁹ Ainoastaan Soniya Raissi ei ollut

---

¹⁹ Martikainen 2009, 6.

virallinen tulkki, joten hänen kohdallaan tulkkien eettisiä sääntöjä ei välttämättä noudatettu.

Uskon, että tulkkien läsnäolo ja varsinkin Soniya Raissin räiskyvä persoona rauhoittivat Liinaharjasta saapuneita haastateltavia ja loi luottamussuhteen välillemme nopeammin. Tämän vuoksi he uskalsivat kertoa meille enemmän elämästään ja arvoistaan. He myös kertoivat meille, että ovat tyytyväisiä päästessään pois Liinaharjasta hetkeksi ja että saavat kertoa tarinansa, miksi ovat Suomeen päätyneet ja mitä he elämältä täällä haluaisivat ja toivovat, sillä kukaan ei sitä heiltä muuten ole kysynyt. Tuomas Martikainen on maahanmuuttotutkimuksen asiantuntija ja kirjoittanut muun muassa maahanmuuttotutkimuksen eettisistä haasteista. Hän huomauttaa Elore artikkelissa, että joskus maahanmuuttajien kanssa tehdyissä haastatteluissa haastattelijan ja tutkijan rooli saattaa olla haastateltavalle epäselvä. Haastateltavat saattavat odottaa tutkijan korjaavan oman elämänsä epäkohtia.²⁰ Tähän liittyy vahvasti haastattelumme viimeiset teemat, haastateltavien toiveet tulevasta ja suomalaisesta yhteiskunnasta. On mahdollista, että haastateltavat suostuivat haastatteluun ja valokuvaan sen toivossa, että se auttaa heidän oleskelulupapäätöksensä. Sitä mekin toivoimme ja siksi annoimme kaikille mukana olleille naisille projektin päätteeksi kunniakirjat Porin kaupungin puolesta, että he ovat aktiivisesti osallistuneet suomalaiseen yhteiskuntaan. Me emme kuitenkaan tutkijoina voineet luvata heille oleskelupaikkaa ja se oli tärkeää tehdä heille selväksi.

Muiden kuin turvapaikanhakijoiden haastatteluissa eduksi oli jo ennestään olemassa oleva suhde johonkin projektitiimin jäseneseen ja sitä kautta luottamus oli jo olemassa. Niissäkin oli kuitenkin tapauksia, joissa haastateltava ennen haastattelun alkua kertoo, ettei hänellä ole erityistä suhdetta huiviin, mutta haastattelun aikana syitä löytyykin monia ja pitkiä tarinoita myös niiden takaa. Tässä kohtaa tutkija pakostakin miettii, onko syyt todellisia vai ovatko ne tätä varten keksittyjä. Esimerkiksi turvapaikanhakijoiden kohdalla alkoi miettimään, kun he kehuivat paljon suomalaista yhteiskuntaa, että voisivatko he ajatella sen helpottavan heidän lupaprosessinsa etenemistä ja jäämistä Suomeen. Teroitimme kyllä kaikille turvapaikanhakijoille, että vaikka toivomme tämän olevan positiivinen asia ja voitaisiin ottaa huomioon hakemuksessa, ei se todennäköisesti

---

²⁰ Martikainen 2009, 6.

vaikuta lupahakemusprosessiin mitenkään.

1.4.2. Tutkimusmetodi

Käytän tutkimukseni laadullista tutkimusta ja humanistista metodologiaa. Humanistisissa menetelmissä avainkäsitteenä on läheinen ja luottamuksellinen suhde. Tämän perusteella ystävystyminen informanttien eli haastateltavien kanssa ja sitä kautta luottamussuhteen luominen, tekevät haastateltavasta rehellisen. Akatemiaprofessori Pertti Alasuutari kuitenkin huomauttaa, että on lähes mahdotonta arvioida, onko haastateltavan antama kuva omasta persoonallisuudesta ja tuntemuksistaan luotettava. Emmehän me aina ole varmoja edes omista tekojemme motiiveista. Tämän ongelman ratkaisuksi Alasuutari ehdottaa syvähaastattelua. Haastateltavan kanssa keskustelemalla useammin kuin kerran ja tutustumalla heihin paremmin, luo välille tiiviimmän luottamussuhteen ja tilanteen, jossa tutkija ja haastattelija ovat vertaisia ja kumppaneita, sen sijaan että tutkija olisi jollain tavalla ylivoimainen haastateltavaan verrattuna.²¹ Koen, että suorittamamme haastattelut olivat hyvin syvähaastattelun kaltaisia, sillä olimme tutustuneet naisiin etukäteen, emmekä kokeneet tutkijoina ja haastattelijoina olevamme ylivoimaisia haastateltaviin verrattuna. Kritiikkinä faktanäkökulmaiselle humanistiselle metodille Alasuutari ilmaisee sen, että se jättää huomioimatta epärehellisyyden ja teeskentelemisen tärkeänä aineistona. Kertoo paljon haastateltavan arvoista, jos hän tekeytyy paremmaksi kuin mitä on. Tästä syystä näitä näkökulmia ja metodologiaa tulisi käyttää vain työvälineinä ja lähtökohtina, joista tilannetta lähtee tarkastelemaan.²²

Aloitin aineiston analysoinnin koodaamalla haastatteluissa esille tuotuja merkityksiä Atlas.ti -ohjelman avulla. Tämän jälkeen kokosin koodit Excel-taulukkoon ja jokaisen haastateltavan kohdalle kirjasin heidän mainitsemansa merkitykset ja siihen sidotut tunteet sekä kommentit. Aluksi koodoja ja teemoja löytyi monia, mutta niitä yhdistelemällä ne jakautuvat muutaman pääkoodin alle alakoodeina.

---

²¹ Alasuutari 2011, 97-98.

²² Alasuutari 2011, 99.

Ylös nousseet teemat:

1. Huivilla viestiminen
  - a. sanaton viestintä
  - b. tunteet
  - c. uskonto
2. pukemistapa ja huivin materiaali
  - a. huivin historia
  - b. huivi esineenä
3. käyttösy (yhdeällä henkilöllä voi olla useampi)
  - a. uskonto,
  - b. ilmasto,
  - c. tyyli, asuste
4. muiden mielipiteet ja pukeutumishaasteet
5. identiteetti

Näistä teemoista koostin alustavan disposition, joka muokkaantui tutkimuksen edetessä tiiviimmäksi ja ytimekkäämmäksi.

Tutkimuksen teoriataustaa lähdin kehittämään Anna Sivulan, Marketta Luutosen, Malcolm Barnardin, Bo Lönnqvistin sekä Arja Turusen tutkimusten kautta. Turunen huomauttaa Säädystä ja säädystä -artikkelikokoelman (2019) johdannossa, että pukeutumista tulee tutkia nimenomaan pukeutujan oman kulttuurin, sen historian ja aikalaiskäsitysten kautta, eikä tutkijan oman kulttuurisen linssin läpi, sillä silloin tulokset ovat vääristyneitä. Tätä ajatusta olen pitänyt yllä koko tutkimuksen ajan. Huivi esineenä ja kulttuurisena ilmiönä -luvussa keskustelen huivin monipuolisen kulttuurihistorian ja Anna Sivulan kulttuuriperintöteorioiden sekä Kati Mikkolan *Uskonnolliset, yhteiskunnalliset ja moraaliset uhkakuvat* -artikkelin kanssa. Mikkola tarkastelee artikkelissa maaseudun ihmisten vaatemuotiin liittämiä uskonnollisia, yhteiskunnallisia ja moraalisia uhkakuvia ja käsityksiä 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa.

Huivin kulttuuriperinnön lisäksi otin mukaan Bo Lönnqvistin pukeutumiseen ja kulttuuriin liittyvää tutkimusta, jolla sain hyvän pohjan pukeutumisen syihin, valta-asetelmiin ja historiaan, ja näistä keskustelen kolmannessa luvussa huivin

käyttötarkoituksien ja -tapojen yhteydessä. *Vaatteiden valtapeli* -teoksessa Lönnqvist tutkii prosesseja ja mekanismeja, joilla vaatteet siirtyvät symboliselle tasolle funktionaaliselta tasolta, sekä assosiaatioiden kirjoa, joka vaatteisiin liittyy. Lönnqvist käyttää aihealueesta ilmaisu 'näkymättömän kulttuurianatomia', sillä anatomia on oppi eläinten kasvien ja ihmisruumiin rakenteesta ja hän haluaa nähdä vaatteiden anatomian. Näkymättömällä tutkija viittaa valtapelin mekanismeihin, anonyymeihin ja mykkiin strategioihin, viitteellisiin ja ääneen lausumattomiin. Vaatteiden valtapelissä Lönnqvist huomioi myös vastarinnan ja keskustelee pukeutumisen valtapelin suhdetta sukupuoleen. Vaatteilla viestiminen -luku perustuu Malcolm Barnardin *Fashion as communication* - tutkimukseen. Teoksessa hän keskusteleee miten läntisessä maailmassa vuosituhannen vaihteessa vaatteet voivat viestiä luokasta, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta ja sosiaalisesta identiteetistä. Barnard tutkii kuinka vaatteet voivat olla kulttuurinen ilmiö, jossa kulttuuri ymmärretään systeeminä missä yhteiskunnan kokemukset, arvot ja uskomukset viestitään tapojen, tavaroiden ja instituutioiden kautta.

Viidennessä luvussa keskustelen Marketta Luutosen esinesuhdetutkimusten kanssa, yhdessä kulttuuriperintö- ja identiteettiteorioiden kanssa. Ihmisten suhteet esineisiin, niin tavaroihin kuin vaatteisiin, määrittyy Luutosen mukaan ihmisten niille luomien merkitysten mukaan. Näihin suhteisiin, joita hän kutsuu vuorovaikutussuhteiksi, sisältyy fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia, kokemuksia ja elämyksiä. Merkitys on hänen mukaansa sen sijaan määritelty aktiiviseksi tapahtumaketjuksi, joka syntyy vuorovaikutuksesta ja saattaa muuttua ajan mittaan. Materiaaliseen esineeseen liitetyt aineettomat arvot ylittävät usein esineen materiaallisen arvon. Esimerkkeinä merkkituotteet tai taide-esineet, mutta myös omat henkilökohtaiset esineet kuten perintöesineet tai matkamuistot. Esineen aineeton arvo tällöin säilyy vain, jos sitä kerrotaan eteenpäin. Ilman taustatarinaa siitä tulee jälleen materiaallisen arvonsa vertainen.²³

---

²³ Luutonen 2007, 7-12.

2. Huivi esineenä ja kulttuurisena ilmiönä

Huivi, kuten mikä tahansa esine, ilman kulttuurisia ja sosiaalisia yhteyksiä on vain huivi, eikä sillä ole merkitystä. Ihmisten luomat yhteydet kulttuurin ja sosiaalisten kanssakäymisten kautta luovat huiville merkityksiä ja viestejä.²⁴

Naiset ovat käyttäneet huivia tuhansia vuosia, antiikin Kreikassa villahuivia pidettiin tunikan ja viitan päällä, antiikin Roomassa naiset käyttivät huivia hygieniasyistä kuumalla ilmalla tai tuulelta suojaamaan. Päätä suojaamaan he käyttivät viittaansa taitellen sen hupuksi, tai ohutta huntua, jonka kiinnittivät viittaansa. Rooman kaatumisen jälkeen naisten vaatteet pysyivät tunikamallisina, joihin kuului huntua nimeltä mafor. Kristinuskon saapuessa vaatetus koristautui enemmän, ja Euroopassa naimisissa olevat naiset alkoivat käyttämään päähuivia siveyden merkiksi. Keskiajalla Euroopassa rikkailla naisilla oli pitkät, maahan ulottuvat hunnut, kun taas köyhemmällä väestöosalla oli vain kaulanympäri kiedottuja päähuiveja villasta tai pellavasta.²⁵ 1400-luvun Euroopassa muodin kehittyessä paljastamisesta tuli keskeinen vallan väline. 1000-luvulta 1900-luvulle säilyi kansankulttuureissa tapana, että naiset eivät liikkuneet ulkona ilman, että heidän päänsä oli peitetty. Hartiat saatettiin kuitenkin jättää paljaaksi ja kaula-aukon syvyys vaihteli.²⁶ 1900-luvulle tultaessa huivin käyttö muuttui enemmän muotitietoiseksi myös köyhemmällä väestöllä, eikä sen käyttösyy ollut enää siveyden suojeleminen, vaan esimerkiksi leukaluun korostus sitomalla kolmiohuivi leuan alta kiinni, tai 1970-luvulla pään ympäri pantamaisesti kiedottu ohut huivi oli hippien suosiossa.²⁷

Suomessa huiveilla on myös pitkät perinteet pukeutumiskulttuurissa. Moniin muinais-, kansan- ja kansallispukuihin kuuluu osaksi huivi joko päähän tai harteille. On ollut myös erikseen kasteliinoja, kihlahuiveja, häähuntuja ja suruhuiveja. Ne ovat olleet joko puuvillaa, silkkiä tai lampaanvillaa.²⁸ Muinaispuvulla tarkoitetaan tieteellisten hautalöytöjen perusteella rekonstruoituja ristiretkien aikaisia pukuja sekä niistä nykykäyttöön tehtyjä jäljennöksiä.²⁹ Kansanpuku on 1800-luvulle asti

---

²⁴ Barnard 1996, 89.

²⁵ Sindelić, Cakić 2013, 257-261.

²⁶ Lönnqvist 2008, 78-80.

²⁷ Sindelić, Cakić 2013, 257-261.

²⁸ Aspfors 2004, 13-24.

²⁹ Kaukonen 1985, 297-298.

talonpoikaisväestön käyttämä perinteinen ja kotitekoinen vaatekokonaisuus, jolla on alueellisia ja paikallisia erikoispiirteitä. Ominaista näille puvuille oli vanhoillisuus. Nykypäivänä kansanpuvut ovat hävinneet muiden kuin saamelaisten ja romanien pukeutumisessa, vaikka heilläkin puvut ovat muuttuneet ajanmukaisemmiksi.³⁰ Kansallispuvut sitten taas ovat nykyaikaiseen käyttöön tarkoitettuja asiantuntijoiden suunnittelemia malleja 1700- ja 1800-luvun talonpoikaisväestön käyttämistä tyypillisistä kansanpukujen juhla-asuista.³¹

Aviovaimojen kansanpukuun kuului lähes koko Euroopassa ennen 1600-lukua huntu, mutta sen jälkeen omaksuttiin osassa Suomea porvarisrouvilta pitsireunainen pellavamyyssy, tanu. Lounais-Suomessa vaimojen huntua käytettiin 1700-luvulle asti, kunnes koppamyyssy syrjäytti sen.³² Näiden päähineiden rinnalla oli yhtä lailla pääliinat eli huivit, joita käytettiin niin työpäähineinä kuin myös tanujen ja koppamyyssyjen suojana kylmällä säällä, talvisin niiden sijastakin. Huivit ja hunnut kuuluivat luterilaisen pääväestön pukeutumiseen, mutta ortodoksisella väestöllä naiset käyttivät sorokkanimistä otsapäähinettä ainakin 1800-luvulla. 1700- ja 1800-luvuilta on tietoja valkeista pellavaisista ja puuvillaisista huiveista, mutta myöhemmin yleistyivät itsetehdyt ruudulliset huivit. Markkinoilta tai kierteleviltä laukkukauppiailta saatettiin myös ostaa kirjavia karttuuniliinoja tai silkkihuiveja. Vähävaraiselle huivin osto saattoi maksaa oman tukan verran ja usein naisten hiuksia ohennettiin altapäin ja hyvistä hiuksista saattoi saada jopa silkkihuivin. Itsekudotuissa huiveissa ruudukot, kuviot ja värimaailmat vaihtelivat alueittain, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla saattoi olla nastakuvioita ja savolaisilla ja kainuulaisilla värimaailma sinistä, punaista ja valkeaa ruutua ruusukasraidolla. Itsekudotut huivit olivat myös arvokkaita lahjatavaroita ja arvostetumpia kuin ostetut kappaleet. Kutominen myös vaati paljon älyä ja laskutaitoa kuvion oikein rakentamisen vuoksi. 1800-luvun jälkipuoliskolla huivien käyttö alkoi jäädä talonpoikaisväestön yleispäähineeksi ja kansanomaisen pukeutumisen symboliksi. Silkkihuivit siirtyivät juhlaikäyttöön ja kesäiseen kirkkopukeutumiseen käytettiin yhä enemmän valkoisia

---

³⁰ Kaukonen 1985, 11.

³¹ Kaukonen 1985, 277.

³² Kaukonen 1985, 59-64.

huiveja. 1900-luvun alkupuolella hatut alkoivat ottaa valtaa naisten päähineenä, mutta olivat pitkään vain ylemmän herrasväen käytössä.³³

Vaatetuksen muutokset ovat aina herättäneet aluksi kummastusta ja jopa vastustusta. Mikkolan mukaan 1800- ja 1900-luvun vaihteessa uusia vaatemuoteja vastustettiin kristillisen maailmankatsomuksen sekä perinteisen sääty-yhteiskunnan roolijaon pohjalta, joihin kumpaankin liittyi kulutus- ja ylellisyyskritiikki. Uudet vaatteet edustivat vastustajille säädyttömyyttä ja syntiä ja uhkasivat tällöin sosiaalista järjestystä. Uusien vaatemuotien käyttäjät joutuivat kohtaamisissa selittämään ja perustelemaan vaatteidensa käyttöä.³⁴ Tähän liittyen keskustelen viimeisessä luvussa haastattelemieni naisten pukeutumishaasteista ja heidän kohtaamastaan kritiikistä.

Huivin vaihtamisesta hattuun on tutkijat esittäneet erilaisia merkityksiä. Aluksi tutkijat ajattelivat sen merkitsevän työläisnaisten halua sopeutua ylempiin väestöryhmiin, mutta myöhemmin on tullut mukaan ajatus, että ehkä työläisnaiset halusivat hattuun siirtymisellä kiistää hatun käyttöön sisältyvän alistavan eriarvoisuuden. Ero työläis- tai palvelusväen ja säätyläisten välillä kutistui, kun naiset alemmissa säädyissä alkoivat käyttämään hattua huivin sijaan, mikä aluksi aiheutti paljon paheksuntaa herrasväen piirissä. Mikkola kuitenkin muistuttaa, että ajan myötä vaatetukseen liittyvissä muodeissa suhteutuminen on kääntynyt pääläelleen ja ennen suosittu tyyli voi muuttua halveksuttavaksi.³⁵

Islamilaisessa uskonnossa ja kulttuurissa huivin käyttö on vaihdellut paljon vuosisatojen ja -kymmenten kuluessa. Ennen 1970-lukua hijabin käyttö oli pitkään painottunut enemmän iäkkäämmän naispuolisen väestön piiriin sekä maaseudulle ja kaupunkien köyhimmille alueille. 70-luvun jälkeen on tapahtunut melkein hunnun vallankumous, sillä sen käyttö on lisääntynyt rutkasti melkein katoamisensa jälkeen, johtuen pääasiassa joidenkin maiden huntupakosta, mutta muistakin syistä. Ensin hunnun käyttöä olivat ajaneet vahvasti islamistiset liikkeet, mutta se levisi nopeasti myös sen ulkopuolelle ja varsinkin Egyptissä hunnun käyttöä kannattivat erityisesti korkeasti koulutetut naiset. Naisille se ilmaisi politiikan sijaan yhteisöllisiä arvoja ja tietynlaista islamin pyhien tekstien tulkintaa. Tästäkin on kuitenkin kiistelty akateemikkojen kesken, oliko hunnun

---

³³ Kaukonen 1985, 76-77.

³⁴ Mikkola 2019, 167-168.

³⁵ Mikkola 2019, 168-170.

vallankumous poliittisten miesryhmien strategia vai oliko se naisten oma valinta. Ensimmäisen näkökulman kannattajat ovat enimmäkseen poliittisen islamin tutkijoita ja jälkimmäistä kannattavat naispuoliset tutkijat, jotka ovat perehtyneet islamilaiseen kulttuuriin ja sukupuolentutkimukseen.³⁶

Huivi on siis historialtaan hyvinkin monikulttuurinen esine ja vaate, johon liittyy monenlaisia merkityksiä. Muslimihuivin vallankumousta voisi kutsua omaksuvaksi identiteettityöksi Anna Sivulan kulttuuriperintöprosessi logiikan mukaan, joka sisältää omaksuvan, monumentalisoivan ja historiallisen identiteettityön.³⁷ Huivilla ei ole aktiivista kulttuuriperintöyhteisöä, joka tarkoituksenomaisesti tuottaisi huivin kulttuuriperintöprosessia, vaan se on osa monen yksilöllisen ihmisen ja yhteisöjen identiteettiä. Jokaisella yhteisöllä on omat tapansa tuoda esiin huivin kulttuuriperintöä ja tehdä identiteettityötä sen ympärillä. Kristinuskossa ja suomalaisessa pukeutumisessa nykypäivänä huiviin liitetään enemmänkin historioivaa identiteettityötä, sitä verrataan isoäitien kirkkohuveihin, menneiden vuosikymmenten elokuvien naisiin ja maaseudun työasuihin. Perehdyn Sivulan kulttuuriperintöidentiteettiteoriaan tarkemmin luvussa 5.

---

³⁶ Pepicelli 2014, 103-109.

³⁷ Sivula 2015, 64-67.

3. Huivin käyttösyöt ja tavat

Tässä luvussa paneudun tarkemmin naisten syihin ja tapoihin käyttää huivia, uskonnon, ilmaston ja pukeutumisen täydentämisen kautta. Marketta Luutosen mukaan pukeutuminen on kytköksissä ihmisen biologiaan, sosiaalisuuteen ja estetiikkaan. Suojaa tarvitsee kylmässä ilmassa tai fyysistä työtä tehdessä. Katseilta saatetaan tarvita suojaa, tai huomiota voidaan pyrkiä herättämään pukeutumisvalinnoilla. Ihmisillä on myös luontainen tarve kaunistua, koristautua ja ilmaista itseään ulkoisesti. Pukeutumisella saatetaan kieltää tai peittää elämellisyttämme, sillä tämä koristautumisen ja kaunistautumisen tarve on ainoastaan ihmisillä. Suojautuminen liittyy myös häveliäisyyteen, sillä toisille ihmisille paljaana näyttäytymistä ei pidetä sopivana. Luutonen ehdottaakin, että häveliäisyyteen ei sisältyisi vain alastomuus, vaan myös arkipäiväisyys ja tavallisuus. Ihmiset haluavat erottautua ja toisille ihmisille halutaan näyttäytyä ainutlaatuisena.³⁸

Bo Lönnqvistin mukaan päällimmäinen syy ihmisen pukeutumiseen on yhteiskunnallisen järjestäytymisen tapa, ja vaatteiden suojaava funktio olisi sekundaarinen. Vaatetus ei ole biologisesti selitettävissä, sillä esimerkiksi lapset eivät perusta vaatteista eikä monet eristäytyneet ihmisryhmät kuten Keski-Australian aboriginaalit tai Etelä-Amerikan tulimaalaiset ole käyttäneet vaatteita. Vasta käytännön syistä ruumista suojattiin koristuksilla ja asusteilla nilkkojen ja ranteiden ympärille. Varhainen koristelu jo esihistoriallisissa kulttuureissa on luolamaalauksien perusteella tulkittu pääasiassa esteettiseksi ja maagiseksi toiminnaksi. Väreillä, kuten punaisella, kultaisella, valkoisella ja mustalla on ilmaistu elämää ja kuolemaa, iloa ja surua. Niillä on puolustauduttu pahoja henkiä vastaan ja peloteltu vihollisia. Koristeluilla on myös ilmaistu valtaa ja asemaa.³⁹

3.1. Uskonto

3.1.1. Mummon kirkkohuivi

Suomen suurin uskonnollinen yhdyskunta, evankelisluterilaisuus, muodostaa 70% väestöstä. Evankelis-luterilaisuus on osa kristinuskoa, jonka perustana on Raamattu,

---

³⁸ Luutonen 2007, 93-94.

³⁹ Lönnqvist 2008, 69-71.

vanha ja uusi testamentti. Kristinuskolla on myös ollut vahva merkitys alastomuuden siveettömyyden ajatukseen. Vanhassa testamentissa⁴⁰ Paavalin kirjeessä korinttilaisille, hän kehottaa naisia peittämään hiuksensa kirkossa. Nämä kristinuskon näkemykset levisivät muun muassa islaminuskoon⁴¹, jossa se on nykypäivänä vahvasti läsnä.⁴²

Tästä Paavalin kirjeen kohdasta on monia eri tulkintoja käännöksestä riippuen. Joidenkin tutkijoiden mielestä se tarkoittaa nimenomaan naisten hiusten peittämistä erillisellä huivilla, joidenkin mielestä vain naimisissa olevien naisten ja osa on sitä mieltä, että se ei viittaa lainkaan huiviin, vaan että naisilla tulee olla pitkä tukka. Pään peittäminen naisilla pohjautuu raamatussa siihen, että nainen on luotu miehen kylkiluusta ja on siten miehen alapuolella. Miehet sen sijaan eivät saa peittää päätään, huivilla tai liialla tukalla, sillä he ovat jumalan alapuolella. Joidenkin mielestä pään peitto on vaadittu ainoastaan rukoilun aikana, mutta joka tapauksessa sen ideana on erottaa naiset miehistä.⁴³ Sen lisäksi, että kristinuskko yhdistää alastomuuden epäsideellisuuteen, tuomitsee se myös vaatteisiin kiinnostuneisuuden synniksi, sillä se johti ihmisten ajatuksia harhaan.⁴⁴

Haastatteluissa keskusteltiin myös suomalaisesta kirkollisesta pukeutumiskoodista. Esimerkiksi Tuija ja Elina kunnioittavat uskontoaan kirkkoon mennessään peittämillä vaatteilla. Tuijakin muistutti, että vaikka ajatellaan naisten **saavan** pitää hattua päässä kirkossa, on se todellisuudessa peruja tuosta Paavalin kirjeen määräyksestä, jossa naisia kielletään kulkemasta pää peittämättömänä, ja siksi naisilla tulisi olla myös kirkossa päähine, mutta nykypäivänä se ei ole pakollista. Vanhan kansan peruja on myös Elinan mainitsema kirkkohuivi, kuten hänen isoäidillään oli musta silkkihuivi, jonka kanssa lähti kirkkoon.

Mä aattelen tommosist kirkollisist kulttuureist, se esimerkiks ennen vanhaan, moni mun ikänen muistaa et hei mummut käytti tosiaan, oli kirkkohuivi, se saatto olla jotai semmost mustaa silkkiä. -Tuija

---

⁴⁰ Vanha testamentti sijoittuu vuosille n. 1400-400 eaa. Lähde: Vanha testamentti. Wikipedia.
https://fi.wikipedia.org/wiki/Vanha_testamentti

⁴¹ Islam syntyi 600-luvulla jaa. Lähde: Islam. Uskonnot Suomessa.
<http://www.uskonnot.fi/uskonnot/view.php?religionId=9>

⁴² Lönnqvist 2008, 78-80.

⁴³ Arichea, Daniel 2004, 462-464.

⁴⁴ Lönnqvist 1979, 20.

Talonpoikien kansanpuvuilla (ks. 25) oli omat juhlavammat versionsa, joita kansa käytti sunnuntaisin kirkossa. Muun muassa Lounais-Suomessa pyhät eroteltiin koreanpyhiin, sekä mustanpyhiin. Koreanpyhät, kuten joulu, pääsiäinen, helluntai ja juhannus olivat iloisia juhlia, joten silloin sai pukeutua värikkäisiin juhla-asuihin, useimmiten punaiseen. Mustanpyhät olivat muita pyhäpäiviä, ja tällöin pukeuduttiin nimenmukaisesti mustaan. Myös silkkihuivin väri oli valittava pyhän mukaan.⁴⁵

Kyl meil Suomessaki uskonnollinen merkitys, jos mä meen kirkkoon tai muihin ja mä oon katonu et mun asuni on liian kevyt kesällä, vaikka ni mä oon ottanu sen takii huivin, jotta olen kunnioittava omaa kirkkoa kohtaan enkä mee liian vähäpukeisena, kyllä se on ihan sen takia, ollu hartioilla huivi. - Elina

3.1.2. Hijab - turva naiselle

Haastattelemistani naisista seitsemän kuuluivat islamin uskoon eli olivat muslimeja.⁴⁶ Islamilainen huivi, hijab, on yksi osa islaminuskoisten naisten eli musliminaisten pukukoodia, jota jokainen noudattaa tavallaan. Hijabiksi kutsutaan pään, korvat, niskan ja hiukset peittävää huivia. Koko vartalon peittävää huivia kutsutaan joko chadoriksi, nigabiksi tai burgaksi, kahden jälkimmäisen ero on burgan silmäaukon verkossa. Chador on yksi iso huivi, joka sidotaan leuan alta neulalla kiinni ja joka peittää käyttäjän tavalliset vaatteet alleen, mutta jättää kasvot näkyviin.⁴⁷ Haastattelemillamme musliminaisilla oli kaikilla käytössä hijab-huivi jossain muodossa.

Heillä on Suomessa ja Euroopassa käytössä vain huivi ja siihen kuuluu, että paita on pitkähihainen. Iranissa, Irakissa ja muissa arabimaissa käytetään myös pitkää asua, mekkoa, chador. Nykyään Iranissa on tilanne, jossa tytöt ja naiset käyttävät vain huivia, mutta enemmän julkisesti näkee chadoreita. -Sedigh

---

⁴⁵ Kaukonen 1985, 23-24.

⁴⁶ Awatef, Hanan, Nikbahkt, Sedigh ja Masouneh haastattelut 28.11.2017. Laaia ja Sameh haastattelut 27.11.2017.

⁴⁷ Pepicelli 2014, 26-35.

Tärkeää Profeetta Muhammed sanonut, että miehissä ja naisissa täytyy näkyä selvä ero. Naisten ei tule käyttää miesten vaatteita tai vaatetusta, joka paljastaa enemmän kuin kädet ja jalat. Jos hän käyttäisi housuja, tulee hänen pistää päälle pitkä tunika tai takki. -Laaia

Islamilaisissa maissa on kussakin omat kulttuuriset eronsa, minkälainen pukeutuminen on yleisempää, mutta Euroopassa näkee eniten hijabeja, yhdistyen useimmiten vartalon peittävään paitaan ja housuihin. Kaikki musliminaiset eivät kuitenkaan noudata islamin pukeutumisohjeita, edes maissa, joissa islam on pääuskonto.⁴⁸ Haastateltavista Awatef puhui naisten ja erityisesti nuorten naisten eurooppalaistumisesta, kun viittasivat huivin käyttämättömyyteen. Awatefin syy lähteä kotimaastaan oli muun muassa tyttärensä päätös olla käyttämättä huivia ja halusi hänelle sen mahdollisuuden, joten he tulivat Eurooppaan.

Islamin pukeutumisopit tulevat Koraanista, islamin pyhästä kirjasta. Ei ole kuitenkaan yksinkertaista vastausta siihen, missä siellä huivista määrätään, ja se on hyvin paljon tulkinnasta kiinni, ja joillekin se on vain ohjenuora, eikä niinkään käsky.⁴⁹

Haastateltava kertoo olevansa muslimi, ja koraanissa sanotaan, että naisen pää tulee suojata huivilla. Huivi on nimeltään hijab. Hän kuitenkin tarkentaa, että koraanissa on paljon erilaisia "käskyjä", eikä huiviakaan tarvitse käyttää, jos ei itse halua. Uskonnossa on myös paljon naisia, jotka eivät käytä huivia, ja se on ihan ok. -- Huivin käyttö on lähtenyt lapsuudesta ja kulttuurista, ja hänen perheessään on käytetty huivia, jonka vuoksi hän haluaa kunnioittaa tätä perinnettä. Aikuisena hänellä on oikeus olla kuitenkin käyttämättä huivia, mutta Nikbahkt pitää itse huivin käytöstä ja haluaa käyttää huivia. -Nikbahkt

Sanalla hijab ei Koraanissa viitata päätä peittävään huiviin vaan yksityisen ja julkisen jakavaan verhoon, viimeisiin aikoihin tai ilmestyksen mahdollistavaa elementtiin. Hijab sana on myös yhdistetty Jeesuksen äitiin Mariaan Koraanissa, sillä Maria piiloutuu verhon taakse odottamaan Jeesuksen syntymää. Mariaan viitatessa, käytetään ainoan

---

⁴⁸ Pepicelli 2014, 26-35.

⁴⁹ Pepicelli 2014, 36-43.

kerran hijab sanaa puhuttaessa vaatetuksesta. Huiviin tai verhoutumiseen kuitenkin viitataan useammassa kohdassa puhuttaessa naisen vaatetuksesta ja itsensä peittämisestä, mutta eri sanoilla. Niissä kohdissa puhutaan naisten vaatimuksesta suojella siveyttään muilta miehiltä kuin aviomiehiltään ja lapsiltaan ja pistämään vaate pään yli. Vastaavanlaisesti miehiä kehoitetaan pitämään katseensa kurissa ja suojelemaan omaa siveyttään.⁵⁰

Laaia käyttää huivia koska se on turvallinen ja osa uskontoaan. Islamilaisessa uskonnossa hijab, huivi, on turva naisille. Huivin kanssa nainen on turvassa. -- Islamilainen yhteisö käskee käyttää huivia ja jos sitä ei ole niin ei tunne itseään suojatukseksi esimerkiksi miesten edessä. -Laaia

Islam jakautuu kahteen koulukuntaan, shiia- ja sunnimuslimeihin. Kummallakin on omat perinteensä ja kulttuuriset tapansa. Yksinkertaistettuna erona näillä on shiiojen oma papisto, joka on samankaltainen järjestelmä kuin roomalaiskatolilaisilla. Sunnimuslimeilla on lain- ja uskonoppineiden ryhmä, jonka mielipiteet eivät ole yhtä sitovia kuin shiiojen papiston.⁵¹ Laaia eritteli itsensä shiiksi, Awatef itsensä sunniksi ja aviomiehensä shiiksi. Muut eivät maininneet asiaa. Haastateltavat kertoivat perinteisesti huivia alettavan käyttää noin yhdeksän vuoden iässä, kun alkavat käymään jumalanpalveluksissa ja kertoivat itsekin alkaneensa siinä iässä käyttämään, paitsi Sameh, joka aloitti huivin käytön vasta lukiossa.⁵²

Haastateltava kertoo, että "muslimitytöt" alkavat käyttää huivia yhdeksän vuoden iässä, samalla kun he alkavat käydä jumalanpalveluksissa. Nikbahkt on itsekin alkanut käyttää huivia 9 vuoden iässä. -Nikbahkt

Sameh kertoo huivin käytön olevan uskonnollinen velvollisuus. Hän kutsuu huiviaan Hijabiksi, se on suoja naiselle, tällä kunnioitetaan myös yhteiskuntaa. Sameh kertoo, että jotkut haluavat pukeutua huiviin myös tyylillisistä syistä. - Sameh

---

⁵⁰ Pepicelli 2014, 36-43.

⁵¹ Anniina Wallius: Shiitit ja sunnit. Yle uutisten artikkeliarkisto. 13.1.2005.

⁵² Sameh haastattelu 27.11.2017.

Haastatelluilla musliminaisilla oli omat tapansa kietoa huivi päähänsä ja usein se vaati myös pukeutumiskoodiin kuuluvaa pitkähihaista paitaa ja housuja. Huivin alle kiinnitetään usein hiuspanta pitämään hiukset kurissa ja tiukasti kiinni, ja huivia ei solmita vaan kiinnitetään useilla pinneillä. He pitävät huivia nimenomaan kodin ulkopuolella.

Kotona ei käytetä huivia, jos seurassa on esimerkiksi sukulaismiehiä, se on ok. Pitää olla myös kädet ja rinnan alueelta peitetty. -Masouneh

Sitomistapoja on kuitenkin kymmeniä ja naiset saattavat vaihdella sitomistapaa päivittäin.⁵³ Huivin voi kiinnittää pään sivulta, ilman pinniä laukan ympäri, jättää enemmän peittoa rinnoille tai tuoda vaikka korvakorut esiin huivin takaa. Huivin voi kiinnittää myös niskan takaa, jolloin kaula jää näkyväksi. Tietyille materiaaleille on omat tapansa sitoa, sillä ne voivat olla liukkaita tai niin paksuja, jolloin tietyt tyyli eivät toimi.⁵⁴ Haastateltavien huiveissa oli myös eroja, jotka näkyvät kuvissa 1, 3, 5, 7, 8 ja 11. Esimerkiksi Awatefilla (kuva 1), Laaialla (kuva 5) sekä Samehilla (kuva 8) on hyvin perinteiset arabityyliset hijabit. Nikbahkt (kuva 7) ja Sedigeh (kuva 9) ovat käyttäneet pidempää ja paksumpaa huivia, jolloin tyyli on hieman erilainen kuin muilla. Kaikilla on kuitenkin erinäköiset ja eri kuvioiset huivit, omaa persoonaansa kuvaavat.

Hanan antoi kolme eri nimitystä, eri kietaisutavoille. Arapta silloin kun huivi on nopeasti heitetty päälle, shaal kun se on vain hennosti päällä ja tätä nimitystä ja kiedontatapaa käytetään Dubaissa ja Arabiemiraateissa. Hijab yleisin nimitys. - Hanan

Haastateltava kertoo, että huivin käytössä pätee samat asia kuin minkä tahansa muunkin vaatteiden pukemisessa, eli jokainen saa oman mielentymystensä mukaan itse päättää miten pukee huivin. On paljon erilaisia värejä ja tapoja. -Nikbahkt

---

⁵³ Laaia ja Sameh haastattelut 27.11.2017. Awatef, Nikbahkt, Sedigeh ja Masouneh haastattelut 28.11.2017.

⁵⁴ Arshiya Syeda: How To Wear Hijab Style Step By Step In 28 Different Ways. Style Craze, 19.08.2019. <https://www.stylecraze.com/articles/how-to-wear-hijab-step-by-step/>.

Jotkut myös tiedostivat kulttuurin ulkopuolisten ihmisten luulevan huivin olevan perheen tai aviomiehen asettama pakollisuus, mutta halusivat tuoda esille, että ainakin heille, se on täysin omaehtoinen valinta.

Haastateltava kertoo, että jotkut ihmiset ajattelevat huivia käyttävien naisten omaavan vähemmän oikeuksia ja oleva erilaisia. Hän kertoo, kun sain ajokortin, niin ihmiset ihmettelivät sitä. Monet ajattelevat, että miehet käskevät naisen käyttää huivia, mikä ei ole totta. Se on naisten valinta. -Masouneh

Musliminaisista jokainen, paitsi Hanan, viittasi Koraaniin ja että käsky naisen huivin käytöstä ja pään peittämisestä tulee sieltä, mutta painottivat myös, että valinta käyttää huivia tulee heiltä itseltään ja he pitävät sen käyttämisestä.⁵⁵

Islamin uskonnossa sanotaan, että naisen tulee käyttää huivia, hijabia. Hän haluaa kunnioittaa sitä. -- Koraanissa ei sanota, että olisi pakko käyttää, suositellaan kyllä, mutta sen saa itse päättää. -Sedigeh

Myös Hanan oli sitä mieltä, että ainakin kotimaassaan Irakissa huivia käytetään pelosta, eikä se ole valinta, kuten täällä saattaa olla. Pelon jälkeen toinen vaihtoehto Hananin mielestä oli aviomiehen tai sukulaismiesten pakottamana. Irakista kotoisin olevat naiset myös muistuttivat poliittisesta vaatimuksesta käyttää huivia kotimaassaan, tai voi saada syytteen hallituksen vastustuksesta.⁵⁶

Hanan käytti huivia Irakissa vasta Saddam Husseinin jälkeen⁵⁷. Hallitus ennen ja Saddam Husseinin aikana salli naisille vapauden olla käyttämättä huivia.

---

⁵⁵ Sedigeh ja Masouneh haastattelut 28.11.2017.

⁵⁶ Laaia haastattelu 27.11.2017, Awatef ja Hanan 28.11.2017.

⁵⁷ Saddam Hussein syöstettiin vallasta 2003 Yhdysvaltojen johtaman liittouman johdosta. Hussein oli ollut vallassa vuodesta 1979 lähtien. Yhdysvaltojen sotajoukot olivat maassa vuoteen 2011 asti taistellen vastarintaa vastaan. Vuosina 2003-2010 Irakissa oli käynnissä sota. Lähde: Irak. Wikipedia. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Irak>.

Nykyinen islamistinen hallitus vaatii naisia käyttämään huivia, muuten heidät kidnapataan. -Hanan

Hananin mielestä kaikkien naisten tulisi pukeutua kuten itse haluaa, ja kaikki naiset haluavat esittää itsensä kauniilla tavalla. Naiset käyttävät meikkiä, ja huiviakin voi käyttää monella eri tavalla. Hanan arvostaa kaikkia naisia, jotka käyttävät huivia tai eivät käytä koska se on heidän oma asiansa. -Hanan

3.2. ”Kyl se ihan lämmön takia on”

Vaatetus on ihmisen vastaus kahteen sen perustarpeeseen, suojaan ja turvapaikkaan. Vaatteet ylläpitävät ruumiin lämpötasapainoa, suojaavat kylmältä, kuumalta, vaarallisilta urheilulajeilta ja ammanteilta, sekä eläimiltä ja fyysisiltä ja psyykkisiltä vaaroilta.⁵⁸ Vaatteita alettiin Lönnqvistin mukaan käyttämään ankarissa ilmastoissa, koska huomattiin sen säilyttävän ruumiinlämmön ja vähentävän ravinnontarvetta, ja se mahdollisti ihmisten asumisen arktisemmissä maissa ja kylmemmissä olosuhteissa.⁵⁹

Se on hirveen helppo. Mä mietin sitä, et miten sitä käytetään, voisin sanoo, suojaamaan ilmasta, kylmältä ja lämpimältä, molemmilta, se on hirveen kätsy, koska mä puhun paljon, mä suojaan kurkkuani. Semmoseen suojaamiseen. -Jaana

Ilmanaloihin pukeutumisesta puhuttaessa käytetään sanaa vaatetusfysiologia. Siinä tarkastellaan vaatetuksen, ympäristön ja ihmisen vuorovaikutusta vaatteiden ja tekstiilimateriaalien suunnittelussa, valmistuksessa ja valinnassa. Jotta kehon tarvitsee kuluttaa mahdollisimman vähän energiaa pitääkseen itsensä lämpimänä tai viileänä, tarvitsee pukeutua ilmaston vaatimalla tavalla. Usein kulttuuriset ja ilmanalaan sopivat pukeutumistavat peritään vanhemmilta, jotka opettavat lapsia pukeutumaan sään vaatimalla tavalla ulos lähtiessään.⁶⁰

---

⁵⁸ Barnard 1996, 49.

⁵⁹ Lönnqvist 1978, 14.

⁶⁰ Sipilä 2018, 20-22.

Varmaan iha pienest lähtien, tai no, iha pienen käytettiin haalarei tai siis niit haalari, kaulurei. -Marika

Jos ruumis palelee, on se varoitusmerkki, että henkilön tulee pukeutua paremmin, jotteivat elintoiminnot järkkäisi, sillä elimet tarvitsevat tietyn ruumiinlämmön toimiakseen kunnolla. Vaikka henkilö asuisi koko elämänsä kylmällä alueella, ei ruumis totu kylmään fysiologisilta ja biologisilta ominaisuuksiltaan, vaikka elimistö puolustautuukin eri keinoin kylmyyttä vastaan. Fysiologisesti pään suojaaminen on erittäin tärkeää, sillä pään kautta haihtuu paljon lämpöä. Muiden sisäelinten kohdalla pintaverenkierto supistuu kylmällä ilmalla, mutta pään kokoon suhteutettuna, suurten aivojen, lämmön ylläpitämiseksi ja hapen turvaamiseksi ei pään alueella tapahdu samaa pintaverenkierron vähenemistä kuin muualla kehossa.⁶¹ Tämän kaltaiseen suojautumiseen osa naisista käytti huivia, pään alueen ja ruumiin suojaamiseen.⁶²

Mä myös täytän viiskymmentä, joten kyllä se suojaa niskaa ja hartiaa eli näyttöpäätetyö johtaa siihe, et tulee tämmöstä jännityssärkyä ja muuta ni se oikeesti antaa suojaa ja lämpöä, kyl se ihan lämmön takia on. -Elina

Eri kulttuureissa ja kulttuurien sisälläkin sään mukaan pukeutuminen vaihtelee paljon. Monissa kaupungeissa näkee talvisin ihmisten kävelevän lyhyiden hameiden tai t-paitojen kanssa, kun toisilla on päällä toppatakki ja rukkaset. Huivia usein käytetään talvisin paksuna kaulahuivina kaulan ympärillä suojaamassa tuulelta ja sateelta. Kesäisin huivi on hyvä keino suojata pää auringonpistokselta. Huivilla on myös pitkät perinteet kasvojen suojauksessa, 1800-luvulle asti sitä käytettiin peltotöissä silmien edessä suojaamassa ihoa ruskettumiselta⁶³.

Sillon totta kai, kun Yyteriin lähtee niin totta kai pitäis tota suojata pää. Ja sit jos laittaa hiukset lyttyyn tonne huivin sisään, niin se täytyy laittaa mahdollisimman kaunis huivi. Ja samaten jos lähtee jazeille, niin kun istuu auringossa tai

---

⁶¹ Sipilä 2018, 21-22.

⁶² Jaana, Tuija ja Elina haastattelut 14.12.2017, Marika haastattelu 1.12.2017.

⁶³ Kaukonen 1985, 257.

vesisateessa niin sittei oo niinku mitään välii millai hiukset on et se toimii, huivi on tosi hyvä. -Tuija

Auringonpistokset johtuvat suorasta lämpösäteilystä, joka ärsyttää keskushermostoa ja aiheuttaa muun muassa päänsärkyä, pahoinvointia, huimausta ja ärtyneisyyttä.⁶⁴ Pään peittona huivit toimivat myös Tuijan lisäksi Marikan ja Jaanan mukaan sadesuojina, kävellessä tai pyöräillessä kypärän alla.⁶⁵ Huivia on perinteisessä kansanpukeutumisessa pidetty sadesuojana ennen sadetakkien ja sateenvarjojen yleistymistä 1920-luvulla. Lönnqvistin mukaan myös päällyshame saatettiin vetää päänpäälle suojaamaan, mikäli huivia ei ollut matkassa mukana.⁶⁶ Pään suojaamisen lisäksi muun muassa Jaana ja Marika käyttivät huivia peitteenä, esimerkiksi matkaillessa tai kylmissä luentosaleissa.⁶⁷ Jaana kuljettaa huivia mukana ympäri vuoden, kesälläkin hatun kanssa huivi kulkee kassissa mukana ja voi pitää päällä tai ottaa pois ilmanalan vaihtuessa. Huivi muuttuu Jaanalla esimerkiksi muhviksi käsien suojaksi, mikäli hanskat ovat unohtuneet kotiin.⁶⁸

Huivi on semmonen et voi levittää myös hartioita, se on hirveen näppärä, sitä voi käyttää niin moneen. Sitä voi käyttää peitteenä, ihan oikeesti nä on isoja nää huivit, ja tää vaan rullaantuu tähän näi. Mä käytän sitä esimerkiks, ku mä matkustan, peitteenä. -Jaana

Kaulaan naiset kietovat huivin useimmiten suojatakseen kaulan ja niskan aluetta kylmältä, mutta myös asusteellisista syistä, pukeutumista täydentämään. Marika ja Tuija sitoivat huivinsa kaulan ympäri eri tavoilla, päivän mukaan.

Iha sillee kaulanympäri, saatan vähä sitoo eritaval tai jotai. -Marika

Mä aattelen, et huivi on jokapäiväinen, et yleensä käytän kaulassa joka päivä, nyt se on tietenkin, kun tekee paljon koneella töitä ni sehän on ihan hyväkin et se

---

⁶⁴ Castrén, Korte & Myllyrinne 2017.

⁶⁵ Jaana ja Tuija haastattelut 14.12.2017, Marika haastattelu 1.12.2017.

⁶⁶ Lönnqvist 1978, 14-16.

⁶⁷ Jaana haastattelu 14.12.2017, Marika haastattelu 1.12.2017.

⁶⁸ Jaana haastattelu 14.12.2017.

niskan seutu pysyy lämpimänä. Et kyl mä aattelen et tämmöseen peruspukeutumiseen kuuluu huivi, tai jossei laita huivia ni seki on niiku harkittua.

-Tuija

Elinalla huivi oli käytössä työpaikalla kaulassa, valmiudessa laittamaan se päähän kunnioittaakseen vastaanottokeskuksen naisia, ja jotta saisi luotua hyvän luottamussuhteen heidän kanssaan.

Mul oli aina kaulas koska jos mä menin huoneeseen niin laitoin huivin päähän, että piti aina olla valmius huivin käyttöön. Sillai mä sen koin, että olihan se aika hauskaa, että he olivat kovin tyytyväisiä, että mä kunnioitin sitä heidän näkemystään, että miten nainen, ku tulee heijän kotiin, suojautuu. -Elina

3.3. “Mä jotenki koen et ne kuuluu mun tyyliin”

Huivi voi olla asuste siinä missä korut, käsilaukut ja kellotkin. Asuste tarkoittaa tavaraa, joka ei ole itsessään oleellinen, mutta korostaa jonkun muun kauneutta, soveltuvuutta tai vaikuttavuutta.⁶⁹ Materiaali ja kuosi ovat pukeutumisen keskeisiä välineitä, sillä vaate vaikuttaa ihmisen liikkeisiin ja tunteisiin. Vaatetta on hyvä käyttää, kun ne tuntuvat mukavalta päällä.⁷⁰ Vaatteiden, huivien ja asusteiden värivalintoihin vaikuttaa niin muut vaatekappaleet kuin oman ihon, hiusten ja silmien sävyt. Toki niitä ohjeita ei ole välttämätöntä noudattaa, mutta pukeutumisasiantuntijoiden mukaan, henkilö näyttää upealta, hehkeältä ja hyväkuntoiselta niitä noudattamalla. Esimerkiksi Sophia Tiilan mukaan oikein valittu väri, joka perustuu silmien, hiusten ja ihon pigmenttiin, korostaa kasvoja ja silmien väriä. Väärin valittu väri saattaa puolestaan samentaa ihon väriä, korostaa tummia silmänalusia ja juonteita.⁷¹ Haastatteluissa huivien väri vaihtoehtoihin ja materiaalivalintoihin tuli monenlaisia vastauksia. Tuija koki huivin olevan tärkeä osa jokapäiväistä pukeutumista, joka täydentää asua ja tuo siihen väriä. Tuija myös omistaa kymmeniä huiveja eri materiaaleissa ja väreissä, sekä säilyttää niitä niin eteisessä

---

⁶⁹ Accessory. Merriam-Webster Dictionary. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/accessory>.

⁷⁰ Luutonen 2007, 91-92.

⁷¹ Tiila 2003, 117.

valmiudessa tai suojassa laatikossa. Punaisen värin hän koki korostavan parhaita puoliaan.⁷²

Mä yritän et mul olis, mul on varmaan kaikkii mahdollisii värejä. Paljon yksivärisiä, mutta paljon myös semmosii värikkäitä, usein huivin tarkoitus et se olis joku pieni huivi, kiva laittaa vähä punasta tohon et se piristää. Mä huomaan et aika helpol mä haen myös semmosta iloa ja väriä huivilla. Koska sillon saa hallitusti laitettua sitä, et ei tarvi pukeutuu kokonaan, vaikka punaseen vaan voi pienen punasen tohon lähelle kasvoja, sit se on kiva juttu. -Tuija

Jaanan huiveissa on usein eläinkuvioita, kuten elefanteja ja koiria, mutta myös perinteisiä pallokuvioita. Hän pitää huiveista matkamuuistoina, sekä ostaa helpommin huiveja, joissa on jokin erityinen alkuperä tai perinteikkyyys. Hän omistaa useita venäläistyylisiä huiveja, jotka olivat aikanaan muodissa.⁷³ Marika muisteli lapsuuttaan ja otti esiin tonttulakin malliset huivit, jotka 2000-luvun alussa olivat lasten suuressa suosiossa. Huivit voivat olla tärkeitä asusteita siis niin lapsille kuin aikuisillekin. Lapsuuden lisäksi Marika mainitsi huivin kuuluvan häneen nykyiseen tyyliinsä.⁷⁴

No, isoin syy ny tietty, ettei ulkon kylmä, mut sit asusteena, mä jotenki koen et ne kuulu mun tyyliin. -- Mul meni solisluu poikki yhdes pienes liikenneonnettomuudes tos 2010 ja sit oli pikkujoulut töissä. Mul oli työpaikka sillo, siin vaihees en ollu opiskelija tai mitää. Sit jotenki must tuntu, et sen kantositeen kans mikää kaulakoruu ei sopinu, sit mä ostin sikahienon, aika koristeellisen kaulahuivin, mikä sopi siihe pääl ja vähä peitti sitä. -- Mut mä muistan et ehkä sen jälkee mä aloin käyttää niit enemmä. -Marika

Marika kertoi, että hänellä ei ole niinkään aitoja materiaaleja, kuten villaa tai silkkiä, sillä varsinkin villa kutiaa hänen ihollaan. Erityisesti hän pitää ohuemmista kaulahuiveista, jotka sopivat asusteiksi. Paksumpia huiveja hän käyttää vain talvisin lämmitykseen.

---

⁷² Tuija haastattelu 14.12.2017.

⁷³ Jaana haastattelu 14.12.2017.

⁷⁴ Marika haastattelu 1.12.2017.

Ei mul oo silkkihuivei, tai juhlaivin huivi on itseasias just se minkä mä ostin kantositeen pääl pidettäväks siel pikkujouluis, se on semmone musta pohjaväri, sit siin on semmost kultast kirjattuu kuvioo, oli sillo iha sikahieno. Kyl mä aika monii, mä käytän niit arken ja juhlis, se milt se näyttää, riippuu vähä siit millee asustaa vaatteet. -- Mut ei mul mitää semmosii jotai herkkii materiaalei mitää juhlajuhla tai silkki. -Marika

Erityisesti aitoja materiaaleja sanoivat käyttävänsä ainakin Tuija, Jaana ja Sameh. Aidoilla materiaaleilla tarkoitetaan kokonaan luonnosta löytyvien kuitujen, kuten villan, silkin ja puuvillan käyttöä vaateen kankaassa. Osa naisista käyttävät ainoastaan näitä, toiset tekokuitujen ohella. Kaikilla aidoilla materiaaleilla on omat luonnolliset mukautumiskeinonsa ympäröivään ilmastoon ja sopivat eri vuodenaikoihin.⁷⁵ Aidot materiaalit ovat arvokkaampia kuin tekokuidut ja varsinkin silkkiä tai kašmiria käyttäessä ei naisille tule tehtyä heräteostoksia, joten huivejakin on siten vähemmän ja se on ympäristöystävällisempää.⁷⁶ Tähän liittyen Luutonen keskustelee tuotteiden ja esineiden ristiriitaisuudesta. Hänen mukaansa ne voivat olla sekä hyödyllisiä ja välttämättömiä että turhia ja tarpeettomia. Globalisaation on helpottanut tavaroiden ostoa ympäri maailman ja tuotteiden tuonnin myös köyhille kuluttajille. Samalla kuitenkin mietitään sen vaikutusta ympäristöön ja ilmastonmuutokseen, ja kuluttajien tulisi miettiä mitä tavaraa hankkii ja kuinka kaukaa. Luutosen mukaan yksittäinen ihminen *“toimii ristiriitaisen informaation paineessa”*. Tarjolla on aina uudempia ja parempia tuotteita, jotka on helppo perustella tarvitsevansa. Samalla potee syyllisyyttä tavarain paljoudesta ja sen ympäristövaikutuksista.⁷⁷ Aitouden leimalla haetaan Luutosen mukaan hyväksyntää ja sillä oikeutetaan tuotteen hankintaa. Aidolla tarkoitetaan aidoksi koettua, oli se sitten materiaalivalinta tai illuusio alkuperäisyydestä, kuten useat matkamuistot, jotka muistuttavat kohteesta ja ovat sen perusteella matkailijalle aitoja.⁷⁸

---

⁷⁵ Jaana haastattelu 14.12.2017.

⁷⁶ Jaana haastattelu 14.12.201.

⁷⁷ Luutonen 2007, 161-162.

⁷⁸ Luutonen 2007, 160.

Sameh kertoo, että hänellä on tällä hetkellä puuvillainen huivi, on tärkeää, että huivi pysyy hyvin päässä. Sifonkisia tai silkkisiä huiveja ei voi usein käyttää, sillä ne liikkuvat niin paljon päässä. Kesällä ja talvella on erilaiset huivit. On ensimmäisen laadun huiveja, joita käytetään kesällä sekä toisen laadun huiveja, joita käytetään talvella. -Sameh

Naisten huivien mallit myös vaihtelivat suuresti. Osalla oli vain suuria suorakaiteenmallisia, toisilla lisäksi myös tuubihuiveja, jotka ovat ommeltu ympyräksi. Toiset myös sitoivat huivinsa itse solmulla ympyräksi (kuva 4), jotta voivat helposti kietaista huivin niin kaulaan tai käteen vuoroaan odottamaan.

Tätä mä oon käyttäny, se ei aina välttämättä oo tämä mutta, ei oo aina helppo löytää riittävän pitkiä ja ohkasia huiveja, et sellanen mikä taipuu päähän, et tän saa muutaman yrittämisen jälkeen aika hyvin. -Tuija

Huivihan on siitä hyvä, että se ei nyt näy tässä, mä oon kuitenkin kohtuu, tämmönen iso ihminen. Huivi kokolappui, niit aina löytyy, oikees koossa. -Jaana

Erityisesti Tuijalle päähän huivin kietominen toi iloisen mielen, ja oli tunnettu piirre hänelle kaveripiireissä ja siitä hänet tunnistetaan jo kaukaa.

Mua on itteeni kiinnostanu pukeutumisessa aina se, että ku toisaalta halua pikkasen erottua. Koska tavallaan se ilo tulee siitä, ku laittaa vähän jotenki toisin, et ei kiedokkaan sitä huivia kaulaan vaan laitat sen päähän, se onki paljon hauskempi juttu. -Tuija

Päähän Tuijan tavalla solmittu huivi oli tapana jo 1800-luvulla muun muassa Savossa. Huivi solmittiin ruususolmulle otsalle, joko yhdellä tai kahdella ruususolmulla. Muualla päähuivit useimmiten solmittiin leuan alta.⁷⁹ Perinteisesti kansanpukeutumisessa kaulahuiveja tai kaulavaatteita on käytetty kolmiohuiveina olkapäillä. Niiden suosio kasvoi erityisesti, kun juhlapaitojen ja liivien kaula-aukot avartuivat muotisuuntausten

---

⁷⁹ Kaukonen 1985, 77.

mukaan ja tarvittiin lämmikettä suojaamaan kaulaa ja rintakehää, mutta ne saattoivat olla myös vain koristeena. Vanhimmat mallit olivat valkoisia, juhla-asuissa pitsillä koristeltuja, mutta 1700-luvulla alettiin myös kaulahuiveissa käyttämään enemmän värejä ja kuvioita. Juhla-asuissa kaulahuiveissa oli useimmiten hapsuja, ja se puettiin vaatteiden päälle. Tansseissa se saattoi olla puettuna myös liivin alle pysyäkseen paikallaan. Huivit myös kiinnitettiin huolellisesti huivineuloilla tai nuppineuloilla. Ajan kuluessa kaulahuivit kasvoivat kokoa ja 1800-luvulla kirkkoon niitä saatettiin pukea useampi päällekkäin. Arvostetuimpia huiveja olivat isot painokuvioiset merino- tai kašmir villaliinat, kukallisin tai turkkilaiskuvioin.⁸⁰

---

⁸⁰ Kaukonen 1985, 77-78.

4. “Nyt tääki kertoo mihin mä oon menossa”

4.1. Vaatteiden sanaton viestintä

Haastatteluja koodaamalla löytyi useita erilaisia viestejä, joita haastateltavat tietoisesti tai tiedostamatta tuovat esiin huivia käyttäessään. Osa näistä viesteistä suuntautuu vain käyttäjälle huivin tuomien tunteiden muodossa, osa välittyy ulkopuolisille, jotka katsovat huivin käyttäjää. Seuraavissa kappaleissa käsittelen näitä viestejä.

Välitettävät viestit vaihtelevat sen mukaan, mikä haastateltavan syy huivin käytölle on. Omat viestinsä ovat uskontoperusteiselle käytölle, asusteelle ja ilmaston määräämälle käytölle. Vaatteiden viestit ovat kulttuurisidonnaisia, ajatuksena on, että kulttuuri itse on merkityksiä luova koneisto, jossa yhteiskunnan kokemukset, arvot ja uskomukset viestitään tapojen, esineiden ja instituutioiden välityksellä. Vaatteet ovat osa sanatonta viestintää, eli ne eivät käytä puhetta tai kirjoitettua sanaa viestintään, vaikka niissä olisikin kirjoitusta ja kuviointia. Vaatteiden avulla voi kertoa asioita, kokonaisuuksina tai yksittäisinä vaatekappaleina.⁸¹ Henkilön lähettämät viestit vaikuttavat siihen, kuinka vastaantuleva ihminen häneen suhtautuu ja mikä hänen ensivaikutelmansa henkilöstä on. Ensimmäisen 25 sekunnin aikana muodostuu vastakkaiselle henkilölle yli 10 mielikuvaa toisesta ja hänen elämästään, ja tästä mielikuvasta 80% tulee kehonkielestä, ulkoisesta olemuksesta ja käyttäytymisestä, loput sanallisesta viestinnästä.⁸² Pukeutuminen toimii viestintänä eri tavalla kuin puhe ja kirjoitus. Sosiaalinen identiteetti (ks. 49) tulee esille vaatteiden kantajasta pukeutumisen kautta.

Vaatteiden viestintään kuuluu kaksi eri koulukuntaa, prosessi- ja strukturalistinen näkökulma⁸³. Prosessinäkökulman mukaan täydellinen viestintä vaatii pukeutujan tarkoituksen viestiä tietyllä vaatteella ja vastaanottajan ymmärtää vaateen viesti kuin pukeutuja on sen tarkoittanut. Tämä ei kuitenkaan aina toteudu. Vastaanottaja ei aina ymmärrä viestiä tai ymmärtää sen väärin. Viestinnässä on monta muuttujaa, ja Malcolm Barnard ehdottaa yhdeksi muuttujaksi viestin lähettäjän. Viestin lähettäjä ei nimittäin aina ole vain pukeutuja itse, vaan myös vaateen suunnittelija. Suunnittelija on voinut toteuttaa

---

⁸¹ Barnard 1996, 26.

⁸² Tiila 2003, 131.

⁸³ Barnard 1996, 29

vaatekappaleen täysin eri tarkoitusta varten kuin mihin pukeutuja sitä käyttää, vääristäen tällöin vaateen tuomaa viestiä muille. Vastaanottajat eivät melkein koskaan katso vaatteita välinpitämättöminä asioina, vaan vastaanottajat aina tulkitsevat niistä jotakin, vaikka eivät suoraan pohtisi, mitä pukeutuja vaatteilla tarkoittaa.⁸⁴

Strukturalistisen näkemyksen mukaan pukeutuja on osa yhteisöä, jossa luodaan merkityksiä ja identifioidaan viestin lähettäjä tiettyyn yhteisöön tai kulttuuriin kuuluvaksi. Ero prosessinäkökulmaan on siinä, että prosessimallissa viesti on ennalta määrätty, kun taas strukturalistisessa viesti on seuraamus kulttuurien dialogista, jonka vastaanottaja on tulkinut oman kulttuurinsa kautta. Jälkimmäisessä mallissa on kuitenkin mahdotonta tuottaa väärää viestiä, sillä pukeutujan tarkoituksella ei ole merkitystä ja vastaanottajat voivat ymmärtää sen hyvin monella tavalla.⁸⁵

Yleisesti ottaen, vaatteilla on kirjaimellisia merkityksiä, Barnard käyttää englanninkielistä termiä *denotations*, jotka ovat kansainvälisesti ymmärrettävissä sanojen kautta, ihmisillä on päässä kuvitelma, joka tulee mieleen sanoista huivi, paita, housut, kengät ja niin edelleen. Sivumerkitykset, connotations, tulevat henkilön ympäristöstä, kulttuurista ja sosiaalisista kanssakäymisistä. Näihin sivumerkityksiin on kytkeytynyt henkilön ideologiat, jotka on oppinut ympäristöstään, joten huiviin liitetyt merkitykset tällöin eivät ole universaaleja, vaan henkilökohtaisia, toisin kuin kirjaimelliset merkitykset.⁸⁶ Sivumerkityksiä ovat myös yhteiskunnan luomat ideaaliset miehen ja naisen pukeutumistyyli ja erot, niin vaatteiden muodossa kuin väreissä. Monessa kulttuurissa esimerkiksi koetaan, että sininen on pojan väri ja vaaleanpunainen tytön väri, ja varsinkin vastasyntyneet lapset puetaan näiden värimerkitysten mukaan näyttämään kaikille lapsen sukupuolta. Sama ajatus on aiemmin käsitellyssä uskonnollisessa pukeutumisessa, joka on nykypäivänä esillä vahvimmin islamin uskossa, että naisten ja miesten tulee pukeutua tietyllä lailla, jotta erottuvat toisistaan.⁸⁷

Seuraavissa kappaleissa käsittelen sanattoman viestinnän eri muotoja, jotka esiintyvät naisten huivin käytössä.

---

⁸⁴ Barnard 1996, 28-29.

⁸⁵ Barnard 1996, 29- 30.

⁸⁶ Barnard 1996, 90-91.

⁸⁷ Barnard 1996, 113.

4.2. “Huivi on niin kuin koti”

Tunteilla tässä tutkimuksessa tarkoitan emootioita, eli arviointeja, motorista käyttäytymistä, intentioita, toimintataipumuksia sekä tunteita sisältäviä tunteita.⁸⁸ Emootion lähikäsite on affekti, joka on määritelmältään moninaisempi ja haasteellisempi. Affektit eivät ole kielellisesti tunnistettavissa toisin kuin emootiot (ilo, suru, häpeä), ja se on määritelty enemmän keholliseksi ja jatkuvaksi suuntautuneisuudeksi maailmaan.⁸⁹ Emootioita kuvailevat sanat ja niiden käsitykset ja kokemukset sisältävät kulttuurisia malleja ja merkityksiä ja ovat kielellisesti riippuvaisia. Ne määrittävät kulttuurisesti ja historiallisesti vaihtelevin tavoin mitä tunteita arvostetaan, hyväksytään ja odotetaan, sekä miten niitä ilmaistaan ja koetaan.⁹⁰ Sanat sisältävät merkityksiä, jotka ovat kulttuurisesti sidoksissa kieleen. Niitä merkityksiä ei aina pysty kääntämään sanan mukana toiselle kielelle ja samalla sanan merkitys voi muuttua, vaikka se tarkoittaisi samaa asiaa. Tunteet ovat täten kulttuurisesti sidoksissa kieleen, sillä tunteita kuvaillaan sanoilla.⁹¹ Tässäkin tutkimuksessa monet naiset kuvailivat tunteitaan omilla kielillään, jotka käännettiin haastattelijoiden kielelle, joten välttämättä samat merkitykset eivät ole saavuttaneet tutkimustuloksia. Useasta tulkista huolimatta samat sanat kuitenkin toistuivat useassa haastattelussa, kuten turvallisuuden ja suojellun olon tunteet:

Haastateltava kertoo, että huivi, hijab, suojaa häntä ja luo turvallisuuden tunnetta. Ilman huivia on turvaton olo. -Masouneh

Huivi tuo hänelle turvallisen ja suojellun olon, eikä voisi kuvitella olevansa ilman sitä. -- Tuntuu tavalliselta ja normaalilta. -Laaia

Huivin käyttö toi haastateltaville monenlaisia eri tunteita. Tuijalle oli tärkeää ilmaista pukeutumisellaan ja huiveillaan omaa mielialaansa sinä päivänä. Sen lisäksi, että hän haluaa korostaa omaa mielialaansa, haluaa hän välittää sitä myös muille. Hänestä on mukavaa, kun joku saattaa tulla sanomaan, että onpas kiva huivi, silloin tuntuu kuin huivin tuoma ilo välittyisi muillekin.⁹² Tässä on hyvin vahvasti läsnä

---

⁸⁸ von Scheve 2017, 40.

⁸⁹ Affekti. Tieteen termipankki. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:affekti>; von Scheve 2017, 40.

⁹⁰ von Scheve 2017, 40.

⁹¹ Perlovski 2009, 524.

⁹² Tuija haastattelu 14.12.2017.

prosessinäkökulmainen viestintä, jossa Tuijan lähettämä hyvän mielen ja ilon viesti välittyi huivin kautta vastaantuleville ihmisille.

Koska mä aattelen, että erityisesti semmosina päivinä, on kiva vahvistaa sitä omaa hyvää oloa, ja hyvää mieltä -- mä haluan myös itselleni sitä hyvää mieltä mut sitte myös se, että se on kiva niinku, että hei ompas hauska, mutta tavallaan sellasilla pienillä asioilla voi tuoda niinku sellasta iloa ja elämän makua. -Tuija

Elinalle huivi on myös sen hetken mielialan kuvaaja.

Se on nätti, tuo väriä, antaa valoa ja siis se kuvaa mun tunnelmaa ehkä sillä hetkellä. -Elina

Toisen ihmisen ilo voi tuntua hyvin erilaiselta kuin oma ilon tunne, toiset kokevat emootioita intensiivisemmin kuin joku toinen.⁹³ Tunteisiin ja niiden viestintään vaikuttaa monet yksilölliset ominaisuudet, kuten ikä, sukupuoli, koulutus ja äidinkieli. Tunteet voi jakaa kahteen eri kategoriaan, aktiiviset vs. passiiviset sekä positiiviset vs. negatiiviset. Edellä mainitut ominaisuudet vaikuttavat siihen, mitä tunnekategorioita tuntee enemmän ja voimakkaammin. Aktiiviset tunteet tarkoittavat niitä, joita tuntiessa on vaikea olla paikoillaan, kuten viha, rauhattomuus, huolestuneisuus, ikionnellisuus, innostuneisuus. Passiivisiin sitten taas kuuluu esimerkiksi, surullisuus, yksinäisyys, rauhallisuus ja tyytyväisyys. Nämä esimerkit jaetaan positiivisiin ja negatiivisiin tunteisiin. Amerikkalaisen tutkimuksen mukaan, vanhemmilla ihmisillä on enemmän passiivisia tunteita, mutta vähemmän negatiivisia tunteita. Korkeampi koulutus lisää positiivisia tunteita, niin aktiivisia kuin passiivisiakin. Sukupuoli sen sijaan vaikuttaa negatiivisiin ja passiivisiin tunteisiin, joita naisilla on enemmän kuin miehillä.⁹⁴ Jotkin tunteet toistuvat myös useammin ja tuntuvat voimakkaammin naisilla kuin miehillä. Naiset esimerkiksi kokevat useammin kiintymyksen, vihan, pelon, surun ja ilon tunteita. Kiintymyksen ja vihan myös naiset tuntevat voimakkaammin kuin miehet.⁹⁵

Tunteet vaikuttavat suuresti ihmisten päätöksiin, ne vaikuttavat ihmisen havaintoon, teoreettiseen mielikuvitukseen ja järjelliseen päättelyyn. Niissä on kognitiivisia elementtejä, joista ihminen saa olennaista informaatiota todellisuudesta. Esinesuhteissa

---

⁹³ Brebner 2003, 392.

⁹⁴ Ross, Mirowski 2008, 5-8.

⁹⁵ Brebner 2003, 389-393.

on mukana paljon tunteita ja niistä usein käytetään kuvaillessa voimakkaita tunnepitoisia ilmaisuja. Ne myös vaikuttavat siihen, mitä esineitä hankitaan ja säilytetään.⁹⁶

Mä muistan, ku oltii semmosii teinei ja lapsii ni mee äiti anto aina -- mul ja mee pikkusiskol rahaa et menkää ostaa talvivaatteit, ja mä muistan me oltii H&M:mäl sillo. Sit mä löysin hienon sellase vaaleenpunase, semmone takki, sit mä löysin siihe sopiva huivi ja mää aatteli et tää maksaa aika paljo et sit mul ei jää kyl raha ostaa pipoo, mitä mä teen mut sit mun oli pakko ostaa se huivi, ku se oli nii hieno. Mul on se vieläki. -Marika

Elinympäristö ja kulttuuri ovat yleensä tuotteiden merkitysten lähtökohtana. Esineen valmistaja huolehtii sen aineellisista ilmenemismuodoista, mutta käyttäjä muokkaa tavarasta esineen itselleen. Kulttuuri on linssi tai suunnitelma, jonka läpi tarkastellaan ilmiötä, tai jonka mukaan toimitaan. Esineiden merkityksenannon prosessissa ympäröivästä maailmasta irrotetaan merkitys, joka siirretään tavaroihin ja siitä edelleen käyttäjään. Tämän siirron keskeisinä välineinä on muoti ja mainonta.⁹⁷

Naisista monet kertoivat, että pukeutumisesta tulee hyvä mieli ja vaatteiden, kuten huivinkin, tulee olla sellainen, josta itse pitää ja jossa näyttää hyvältä. Kaikilla olikin joko värillinen tai muuten kuvioitu tai koristeltu huivi kuvissa (Kuvat 1-10).

Nyt tääki kertoo mihin mä oon menossa ja sit se varmaan kertoo myös just niinku mielialasta et mitä mulle tänään kuuluu, kyllähän sitä pukeutuu usein semmosiin, laittaa päälle niinku ne vaatteet, jotka jollaki tavalla tuntuu et ne on sopusoinnussa sen sisäisen sisäisen olon kanssa, kyl ne kertoo jotain myös mielialasta. Joskus on kiva laittaa oikeesti vielä semmonen ehkä toisel taval tosi ilonen huivi, tai jos haluaa olla vähän näkymättömämpi ni laittaa jonku tollasen mustan huivin. Toi on tosi kiva ku se on pliseerattu ni siin on joku juttu.” -Tuija

Kuten aiemmin mainitsin, huivi voi tuoda myös turvan ja suojeluksen tunteen. Tämä tuli esiin eritoten musliminaisilla, joilla huivi on osa määriteltyä pukeutumiskoodia.

---

⁹⁶ Luutonen 2007, 30.

⁹⁷ Luutonen 2007, 28- 31.

Esimerkiksi Awatef ei ota huivia missään tilanteessa pois, sillä tuntee muutoin olonsa turvattomaksi⁹⁸.

Hän tykkää huivista, se tuo hänelle turvaa ja suojaa. Jotkut käyttävät huivia esimerkiksi siksi koska heidän isovanhempansakin käyttävät, mutta hän itse haluaa käyttää huivia koska hänellä on sen kanssa mukava tunne. Se on hänen oma valintansa. -Sedige

Jaana vertasi huivin käyttöä kodin tuntuun, se suojaa ja lämmittää sekä tuo turvaa.

Huivi on niinkuin koti. -Jaana

Päinvastoin huivin kokevalle Hananille huivin käyttö on pakollinen paha, joka on kuitenkin hänen yhteiskuntansa asettama kulttuurinen vaatimus, johon hän ei itse samaistu.

Silloin kun Hanan käyttää huivia hänestä tuntuu kuin joku kuristaisi häntä. Hän haluaa näyttää itsensä kauniilla tavalla, siksi ei käytä huivia. -- Vastaanottokeskuksessa hän käyttää huivia koska muuten hän saa huonon maineen ja ihmiset puhuvat hänestä pahaa. Hän ei käytä vastaanottokeskuksessa huivia kunnioituksesta muita kohtaan vaan koska ei halua, että hänestä puhutaan pahaa. -Hanan

Hanan käyttää huivia ainoastaan vastaanottokeskuksessa muiden asukkaiden nähtävillä sillä ei halua joutua juorujen ja huonon maineen kohteeksi. Hän ottaa huivin pois päästään aina vastaanottokeskuksesta lähtiessään, heti autossa. Tässä tapauksessa Hanan reagoi rooliin, jota hän ei itse hyväksy, ja huivin käyttämättömyys sekä kuristava tunne sitä käytettäessä on osa vastalauseita roolia vastaan.⁹⁹ Hananin tapauksessa hän oli jo tottunut olemaan käyttämättä huivia Irakissa, ja kokee joutuvansa käyttämään huivia Suomessa

---

⁹⁸ Awatef haastattelu 28.11.2017.

⁹⁹ Lönnqvist 1978, 22-23.

ollessaan oman yhteisönsä parissa, ja hänet pakotetaan esittämään roolia tavalla, jota ei hyväksy, mutta ei halua huonoa mainetta.

Tuija vertasi pukeutumisella viestimistä rukoilemiseen, sillä hän kysyy itseltään pukeutuessaan, mitä minulle tänään kuuluu, mitä haluan laittaa päälle ja miltä haluan näyttää tänään, tai mihin olen menossa. Peiliin katsoessaan hän saattaa yhtäkkiä huomata olevansa turhan väritön ja lisää asuun värikkään huivin, joka samalla parantaa hänen omaa mieltään. Muutamaan tapahtumaan, kuten Pori Jazzeille tai Yyterin rannalle hänellä on varustuksenaan lähes aina huivi päähän kiedottuna, joten silloin hänet nähdessään tietää mihin hän on suuntaamassa.¹⁰⁰

Vaatteita tutkitusti käytetään mielialojen heijastamiseen, vahvistamiseen, salaamiseen tai luomiseen. Varsinkin länsimaissa, kirkkaita värejä käytetään erityisesti iloisen mielen heijastamiseen muille ja itselle tunteen vahvistamiseen. Iloisiksi miellettyjä värejä ja kuvioita voidaan myös käyttää mielialan nostamiseen alakuloisesta iloisempaan.¹⁰¹ Tietyillä väreillä on omat sanomansa. Valkoinen liitetään viattomuuteen ja huolenpitoon, ruskea antaa vaikutelman aitoudesta ja rehellisyydestä sekä symboloi tasapainoa. Keltaisella herätetään huomiota, se on valovoimaisin ja intensiivisin väri. Vihreällä ja sinisellä värillä viestitään rauhaa, luottamusta ja tasapainoa. Sininen on myös itsevarman, vakaan ja vastuuntuntoisen ihmisen väri.¹⁰² Mielialaa nostavat myös uudet vaatekappaleet, ja tunteeseen voi jäädä koukkuun, joka aiheuttaa jatkuvaa uuden ostamista. Uudet vaatteet voivat luoda käyttäjässä myös mielihyvää yksilöllisyyden korostamisessa ja uusien vaatteiden esittelyn kautta.¹⁰³

4.3. Siveys, säädyllisyys ja kunnioitus

Uskonto saattaa asettaa sen harjoittajille tietynlaisia vaatimuksia pukeutumiselle, ja nämä vaatteet näkyvät ulkopuolisille ja heille se saattaa viestiä eri asioita kuin vaatteen kantajalle. Uskonnon puolesta huivia käyttävien syihin on paneuduttu tarkemmin luvussa Huivin käyttösyyt, sivuilla 24-38.

---

¹⁰⁰ Haastattelu, Tuija

¹⁰¹ Barnard 1996, 57.

¹⁰² Tiila 2003, 113.

¹⁰³ Barnard 1996, 57.

Uskontonsa kunnioituksen ja vaatimusten puolesta huivia käyttävät naiset näkyvät ulkopuolisille selkeästi huivin sitomistavan vuoksi. Osa haastateltavista käytti huivia jatkuvasti kodin ulkopuolella, osa vain kirkossa hartioilla peittämässä muuten kevyttä vaatepartta. Tällä pukeutumisella naiset haluavat viestiä kunnioitusta omaa uskontoaan kohtaan. Mutta uskonnon kunnioittaminen ei rajoitu ainoastaan omaan uskontoon. Elina kertoi kunnioittavansa myös muiden uskontoa ja tapoja niin kotona kuin työpaikallaan. Elina halusi työssään kunnioittaa asiakkaiden uskontoa ja käytti töissä astuessaan asiakkaan henkilökohtaisiin tiloihin huivia päässään. Tämä toi myös yhteistä keskusteltavaa ja arvostusta kummankin puolin.¹⁰⁴

Mä kunnioitan työssäni sitä et mä oon vastaanottokeskuksessa töissä paljon ni on iha selkeätä et mul on ollu sillo mukana kunnioituksesta eri uskontoja kohtaan ni mä sitten kun menen koteihin, se on aina koti, ku menee kynnyksen yli, ni sen mukaisesti myös pukeudun ja käyttäydyn kun siellä toivotaan. Se on selvää, kun he tulevat terveydenhoitajan huoneeseen, että he käyttäytyvät siten, kun mun toivomus on ja he ovat siellä mun maalla ja heidän huoneessaan mä meen heidän luo. Sitä varten mul oli huivi pitkään aina varoiksi töissäki. -Elina

Suurimmalle osalle musliminaisista huivi oli myös osa laajempaa pukeutumiskoodia (ks. 24-29), jonka tarkoituksena on erottaa naiset ja miehet ulkoisesti vaatteilla sekä suojella naisten seksuaalisuutta. Heille huivi toi turvaa ja suojaa tuntemattomilta miehiltä. Huivilla, varsinkin yhdistettynä peittävään pukeutumiseen, voidaan myös viestiä vastakkaiselle sukupuolelle rajoista. Moni haastateltava suojelee itseään huivin kanssa, huivi poistaa kantajastaan kaiken seksuaalisuuden ja täten hän on turvassa tuntemattomien miesten esineellistämiseltä.¹⁰⁵

Islamin uskonnossa on sellainen tilanne, että Sedigehin aviomies, isä, veli, setä ovat miehiä, joiden seurassa hän voi olla ilman huivia. Mutta kun tila muuttuu julkiseksi tai paikalla on tuntematon mieshenkilö, hän käyttää huivia, koska se suojaa heitä kumpaakin. Huivi estää tilanteen seksuaalisuuden. -Sedigeh

---

¹⁰⁴ Elina haastattelut 14.12.2017.

¹⁰⁵ Laaia ja Sameh haastattelut 27.11.2017, Nikbahkt ja Sedigeh haastattelut 28.11.2017.

Säädyllyisyyden ja siveyden takana on ajatus, että tietyt ruumiinosat ovat säädyllyttömiä tai häpeällisiä ja ne tulee peittää näkyvistä. Lähes jokaisessa maailman kulttuurissa on jonkinlainen käsitys säädyllyisyydestä, joskin se voi olla hyvin erilainen eri puolilla maailmaa. Saman kulttuurinkin sisällä löytyy erilaisia tulkintoja säädyllyisyydestä. Ajatus säädyllyisyydestä on syntynyt pitkälti kristinuskon pohjalta, raamatun tarinasta Aatamin ja Eevan synnystä ja hetkestä, kun he tajusivat olevansa alasti ja kiireesti peittävänsä itsensä. Tästä syystä ruumiin peittäminen vaatteilla liittyy haluun välttää syntiä ja häpeää.¹⁰⁶ Bo Lönnqvist viittaa teoksessaan *Vaatteiden valtapeli*, että jos vaatteita ei olisi, ei olisi myöskään alastomuuden käsitettä. Eri aikoina ja eri kansojen keskuudessa ajatus siitä, mitkä vartalon osat tulisi peittää on kuitenkin vaihdellut suuresti. Milloin on peitelty tai näytelty sukuelimiä, sääriä, reisiä, polvia, sormia, hiuksia, nenää tai koko päätä.¹⁰⁷

Joissakin tapauksissa naisilla oli tiedossa heidän pukeutumisensa ja uskontonsa epäkunnioitus Suomessa, ulkopuolisilta, jotka eivät ymmärtäneet heidän syytään pukeutumiselleen. Vain Sedigeh ja Awatef olivat saaneet negatiivisia kommentteja huiviinsa liittyen kadulla, mutta muutkin olivat silti tiedostaneet uskontonsa ja huivinsa aiheuttaneet suomalaisessa yhteiskunnassa levottomuutta, jonka haluaisivat korjata kertomalla kaikille, ettei heidän huivinsa ja uskontonsa yhdistä heitä äärijärjestöihin¹⁰⁸.

Awatef haluaisi kertoa heille (huutelijoille) me, muslimit ja naiset, jotka käyttävät hijabia, emme kuulu Isisiin tai mihinkään terroristiryhmään. Vaatetuksemme ei automaattisesti yhdistä meitä mihinkään äärijärjestöön. -Awatef

Sedigeh ja Masouneh kokivat, ettei hijabin käyttö ole Suomessa hyväksyttävää, sillä se on suomalaisille outoa ja aiheuttaa pelkotilanteita. Suomalaiset eivät hänen kokemuksestaan tiedä kuinka muslimit omassa yhteiskunnassaan pukeutuvat ja siksi pelkäävät ja luulevat sen yhdistävän heidät terroristeiksi. He toivoisivat, että saisivat

---

¹⁰⁶ Barnard 1996, 51-52.

¹⁰⁷ Lönnqvist 2008, 78-80.

¹⁰⁸ Tässä tutkimuksessa tarkoitetaan Syyriassa ja Irakissa toimivaa Isis ääri-islamistijärjestöä, joka on yhdistetty useampiin terroristitekoihin maailmalla. Lähde: Kaikki mitä olet halunnut tietää Isisistä – historia ja uusimmat käänteet. Yle 15.11.2015. <https://yle.fi/uutiset/3-8457195>.

käyttää huivia rauhassa ja heitä pidettäisiin samanarvoisina kuin muitakin.¹⁰⁹ Vaikka kaikki eivät yhdistäisi hijabia käyttäviä naisia varsinaisesti terroristeihin, on hijabia käyttävillä naisilla vaikeuksia sopeutua suomalaiseen kulttuuriin koska töiden saaminen on vaikeaa ulkomaalaisen nimen ja huivin kanssa, vaikka kokemusta alalta olisikin.

Haastateltava kertoo, että Pori on pieni kaupunki ja työnsaanti on usein hankalaa musliminaisille. Huivi päällä on vaikea saada töitä. Masouneh kertoo, että hänelle on luvattu työharjoittelupaikasta töitä tutkinnon saatuaan, mutta ei ole saanut paikkaa tutkinnosta huolimatta. Hänen kertoo, että on vaikea päästä myös työhaastatteluihin. -Masouneh

---

¹⁰⁹ Sedigeh ja Masouneh haastattelut 28.11.2017.

5. Huivi identiteetin vahvistajana ja kulttuuriperintönä

5.1. “Kun mulla on huivi, mä tiedän, kuka mä olen”

Osa ihmisen identiteeteistä on olemassa jo syntyessä, osa koostuu sosiaalisista kanssakäymisistä ja ihminen saa useita identiteettejä ja rooleja elämänsä aikana. Elämäntapahtumien ja sosiaalisten kanssakäymisten myötä jokainen ihminen saa yksilölliset identiteetit, eikä kahdella ihmisellä voi olla täysin samoja ja samanlaisia identiteettejä. Nämä identiteetit luovat henkilön kokonaisen minuuden.¹¹⁰

Usein halutaan näyttäytyä sellaisena kuin toivoisi itsensä olevan, tai jollaisena kuvittelee toisen odottavan. Ihmisillä voi olla monta roolia, jotka eivät normaalisti kohtaa. Vapaalla saatetaan elää eri pukeutumismuotomuksen mukaan kuin työtehtävissä. Ihmisiä opastetaan myös pukeutumaan tietyllä tavalla menestyäkseen paremmin, tai joilla kuvitellaan voivan menestyä paremmin. Luutonen toteaaakin, että identiteetin voi pukea päälle, mutta se voidaan myös helposti riisua pois.¹¹¹

Masouneh kertoo, että huivin käyttö liittyy hänen uskontoonsa, kulttuuriin sekä omaan identiteettiin. “Kun mulla on huivi, mä tiedän, kuka mä olen.” Hän kertoo viestivänsä huivilla myös muille ihmiselle sen, kuka hän on. -Masouneh

Pukeutumisella ilmentetään henkilön sosiaalista identiteettiä. Sosiaalinen identiteetti koostuu kulttuurisista arvoista, yhteiskunnallisesta asemasta, sukupuolesta, uskonnosta, ammatista, iästä ja seksuaalisuudesta. Siten pukeutuminen voi heijastaa näitä olemuksia kantajansa sosiaalisesta identiteetistä.¹¹² Ihmisen sukupuoli ruumiillistuu tyylien, käytänteiden ja tekniikoiden kautta, jolloin se muuttaa luonnollisen ruumiin kulttuuriseksi ruumiiksi ja lisää kulttuurisia merkityksiä ruumiiseen. Pukeutumistavat määrittävät tapaa, jolla ruumis kulttuurisesti luetaan, vaikka pukeutumisella ilmaistut

---

¹¹⁰ Roach-Higgins, Eicher 1992, 5.

¹¹¹ Luutonen 2007, 93-94.

¹¹² Luutonen, 2007, 93-94.

sukupuolten erot ovatkin keinotekoisia.¹¹³ Pukeutumisella on helppo viestiä muille omaa identiteettiään tai palasia siitä. Vaatteilla ihminen korostaa ympäristölleen sekä itselleen roolia, jota hän haluaa tai jota hänen on pakko esittää kulloisessakin tilanteessa. Esimerkiksi ammatissa vaadittava pukeutuminen on välttämätöntä tunnistautumiseen ja mahdollisesti auktoriteetin luomiseen, lääkäreillä, papeilla, tuomareilla.¹¹⁴ Kuten Tuija sanoi, pukeutuessaan välillä täytyy miettiä, mikä rooli on tilanteessa tärkein ja miten se vaikuttaa pukeutumisvalintoihin.

Niinku mä sanoin, äiti, mummu, nainen, pappi, monenlaista, mikä rooli tulee ensimmäisenä päälle pukeutumisessa. -Tuija

Malcolm Barnard puhuu kiinteästä ja vaihtelevasta roolista. Kiinteät roolit ovat sellaisia kuin asema perheessä, sukupuoli tai kansallisuus. Vaihtelevia rooleja voivat olla ikä, siviilisääty tai ammatti. Kaikissa kulttuureissa eri asemia merkitään jollain tavalla, useimmiten vaatteilla, joko tietyillä vaatekappaleilla tai värien perusteella.¹¹⁵

Siis tää on mun kaunein huivi ja tää kuvastaa oikeesti mun luonnetta, ni siks tää on, mun luonteeni on täs huivissa. -- Aurinkoinen ja kesäinen, iloinen ja kaikkee mahdollista. -Elina

Vaatteet ja tekstiilit ovat omanlaisiaan identiteetin rakennusvälineitä, sillä niistä tulee hyvin läheisiä ihoa vasten käytettynä. Ne toimivat linkkinä persoonan ja maailman välissä kuten myös henkilön sisäisen ja ulkoisen maailman välissä. Niiden avulla voidaan vaikuttaa ihmisen ulkoiseen olemukseen, ne mukautuvat vartaloon, lämmittävät ja suojaavat. Materiaalinen kulttuuri alkaa toimia identiteetin rakentamisen välineenä jo varhaisessa lapsuudessa. Pukeutumisesta ja vaatteista on niin ihania kuin kiusallisiakin muistoja, ja joskus tietyt vaatteet jäävät käyttämättä koska ne eivät sovi henkilön

---

¹¹³ Turunen 2011, 49.

¹¹⁴ Lönnqvist 1978, 21.

¹¹⁵ Barnard 1996, 58-59.

olemukseen tai tuntuu että ne muuttaisivat sitä.¹¹⁶ Jaanalle tällainen asuste on pipot, joita omistaa, mutta ei käytä sillä ne eivät sovi hänelle samalla tavalla kuin huivit.¹¹⁷

Vaatteita voidaan myös säilyttää muistojen kiinnitysalustana, kuten ensimmäiset kengät tai hääpuku.¹¹⁸

Mä en taas pidä pipoo ollenkaan, mul on pipoja mut ne ei, mä en koskaan pysty pitämään mä aina palaan siihen huiviin. Niitten pipojen jälkeen. Ja mul on iha hienoi pipoja. Mut emmä pysty, ku sitä ei voi sitä ei voi, se ei oo koti, sitä ei voi pistää niiku ympärille tai siihen niiku kietoo. -Jaana

Ihmiset pyrkivät ulkoisin merkein osoittamaan omaa arvokasta ja ainutlaatuista elämäänsä. Aina tämä oman identiteetin rakennus ei tapahdu tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Ihmiset myös haluavat kertoa kuuluvansa johonkin tiettyyn ryhmään tai mistä ovat kotoisin. Monesti kotimaasta muuttaminen voi vahvistaa kansallistunnetta. Silloin esineillä, jotka muistuttavat kotimaasta on erityinen merkitys. Ne voivat toimia myös uskonnon ja etnisen taustan symboleina.¹¹⁹ Laaia mainitsi nähneensä vanhoja suomalaisia elokuvia, joissa naisilla on huivit päässä, ja pystyi silloin samaistumaan myös suomalaiseen kulttuuriin, koska löysi jotain, joka yhdistää häntä ja suomalaisia.

Suomalaiset ennen käytti huivia ja he mahdollisesti ymmärtävät sitä, sillä se ei ole uutta. On nähnyt vanhoja suomalaisia elokuvia, joissa naiset käyttävät huivia päässä. -Laaia

Samanlaisina muistoina voi pitää kodeista löytyviä menneisyyden ja suvun jälkiä, esimerkiksi elämästä maaseudulla, kuten Jaanalla huivi voi muistuttaa elämästä maatilalla, kun huivilla peitettiin hiukset, jottei sikalan tuoksu tartu hiuksiin. Maatilalla huivi oli osa työasua.¹²⁰

---

¹¹⁶ Luutonen 2007, 79-80.

¹¹⁷ Jaana haastattelu 14.12.2017.

¹¹⁸ Luutonen 2007, 79-80.

¹¹⁹ Luutonen 2007, 84-88.

¹²⁰ Jaana haastattelu 14.12.2017.

Esineisiin liittyvät merkitykset ovat merkki muistamisesta, kunnioituksesta ja rakkaudesta, sillä niillä kiinnitetään huomioita ihmisten välisiin suhteisiin ja näytetään sitä muille. Merkitykset myös kertovat henkilön yksityisestä maailmankatsomuksesta, hänen kokemuksistaan ja elämästään. Lahjana saatu esine muistuttaa usein henkilöstä joka lahjan on antanut, sekä siitä hetkestä, kun se annettiin. Joidenkin esineiden merkitykset voivat liittyä hetkiin, kun niitä on käytetty ja missä niitä on käytetty. Jos henkilö on esimerkiksi menettänyt kotinsa, voi jäljelle jääneet esineet muistuttaa häntä menetetyistä, joko hyvällä tai huonolla tavalla. Esineiden kautta muistutetaan itselle, kuka on, ja mistä tulee, ne toimivat oman identiteetin aineellisena ankkurina.¹²¹

Mun tytär toi sen jostain ulkomailta, sellasen Mochinon huivin -- Ja sitte se on semmonen talvikaulahuivi, missä on peace-merkkejä ja sydämmiä. Ja must oli aika ihanaa et hän aatteli, että äiti vois käyttää just tommost huivia mis on peace-merkkejä ja sydämmiä. -Tuija

Elinalla oli tärkeänä huivimuistona isänsä toiset häät, jossa Elina sai siskopuolensa kanssa papiljotit päähän ja niiden tueksi uudet huivit, ja leikkivät yhdessä äitejä nukenvaunuineen. Hetki oli positiivinen ja yhteen tuova uuden perheen parissa.¹²²

Ajatusmaailma ja maailmankatsomuskin (asenteet, arvot, uskomukset) ovat hyvin kulttuurisidonnaisia, mutta myös yksilöllisiä ja perheensisäisiä, jotka voivat periytyä sukupolvelta toiselle kasvatuksen ja koulutuksen kautta.¹²³ Erilaisen kuvioinnin ja materiaalivalintojen avulla voi kertoa muille esimerkiksi Jaanan tavoin eläintensuojelusta tai eettisten valintojen tärkeydestä.¹²⁴ Tuija muisteli äitinsä ja siskonsa käyttäneen ja käyttävän edelleen huivia, joten hänellekin huivin käyttö on siksi hyvin luontevaa ja osa perheen pukeutumistapoja.¹²⁵

Mul on tiettyjä ajatuksii niissä huiveissa, se huivi kertoo kyllä sillai hienovireisesti mist on kysymys. Esimerkiks mä inhoon sitä, ku sanotaan että ratkaistaan tää

---

¹²¹ Luutonen 2007, 30-37.

¹²² Elina haastattelu 14.12.2017.

¹²³ Hamilton 1987, 3.

¹²⁴ Jaana haastattelu 14.12.2017.

¹²⁵ Tuija haastattelu 14.12.2017.

ongelma samalla lailla, ku syödään elefantti, pala kerrallaan. No mä en tiedä kenen ruokavalioon täällä elefantit kuuluu, eli mun mielestä tavallaan se, käytän tämmöstä turhaa puhetta vastaan. Niinku näkyy. Mä oon siis innokas eläintensuojelija ja elefantit on lähellä mun sydäntä. -Jaana

Luvussa kaksi käsittelin lyhyesti Anna Sivulan kulttuuriperintöidentiteettiteoriaa, ja huivi on tässä tutkimuksessa menneen symboli, kohde johon kulttuuriperintöidentiteetti kohdistetaan. Symbolia, huivia, kohden käytetään jaettua historiaa, kuten kansallispukuja tai hijabin vallankumousta muslimimaissa. Jaetulla historialla yhteisö monumentalisoii menneen symbolin. Omaksuva identiteettityö henkilökohtaistaa symbolin yksilölle, joka kohdistaa omia muistoja ja kokemuksia kohteeseen ja tekee siitä omansa.¹²⁶ Tuija puhui mummonsa kirkkohuivista ja perheensä aktiivisesta huivinkäytöstä, Jaanalle tuli mieleen lapsuuden maatila, jossa huivi oli työasuna sikalassa. Lisäksi Sivulan teoriaan sisältyy historioiva identiteettityö, jossa vahvistetaan *“toimijan käsitystä itsestään yhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumolla”*¹²⁷. Tämä sisältää esimerkiksi taiteessa ja elokuvissa käytettyä aikalaispuvustusta, johon huivi sisältyy, tai historian opetuksessa koulussa sisällytettynä. Sivulan mukaan, kaikkiin näihin kolmeen identiteettityöhön keskittyvä yhteisö on kulttuuriperintöprosessin keskipisteessä. Mikäli kaikki kolme ei toteudu, ei ole kyseessä aktiivinen kulttuuriperintöprosessi.¹²⁸ Totean siis huivin kulttuuriperinnön olevan enemmänkin yksilöllinen identiteettityökalu sen sijaan, että sillä olisi laajempi yhteinen kulttuuriperintöyhteisö. Ilman kulttuuriperintöyhteisöä, on huivilla oma kannattajakuntajansa, joka vaalii omalla tavallaan huivin perinnearvoa ja jokaisen naisen omaa henkilökohtaista identiteettiä.

Huiveilla on naisille arvoa, niin henkilökohtaisella kuin yhteisöllisellä tasolla. Jokaisella on omat juurensa huivin käytölle. Laurajane Smithin mukaan materiaaliset kulttuuriperintökohteet ovat sekä identiteettien että arvojen symboleja. Vaikka kohteella ei itsessään olisi rahallista arvoa, tulee arvo ihmisten antamista merkityksistä, suhteista ja yhteisöllisyydestä.¹²⁹ Myös uuteen kulttuuriin sopeutuminen voi tuntua helpommalta,

---

¹²⁶ Sivula 2017, 12-16.

¹²⁷ Sivula 2017, 15.

¹²⁸ Sivula 2017, 12-16.

¹²⁹ Smith 2006, 53.

kun käyttää omaan kulttuuriin viittaavia vaatteita ja siten viestii omasta kulttuuristaan ja samalla sivistää uutta ympäristöään muista kulttuureista. Vaikka Hanan ei käyttänyt huivia kuin suojellakseen itseään huonolta maineelta, on hyvä mainita, että joskus uudessa kulttuurissa otetaan käyttöön omasta perinnöstään tuttuja tapoja tukipilariksi, vaikka ei sitä olisi aiemmin käyttänyt, koska halutaan säilyttää yhteys omaan kulttuuriperintöön.¹³⁰ Näidenkin naisten kesken nousi yhteisöllisyys tärkeään rooliin, sillä ilman sanallista kommunikaatiota he pystyivät kuitenkin keskustelemaan huiveillaan ja huiveistaan toistensa kanssa, ja huivit toivat heidät yhteen. Naiset ovat valmiita laittamaan huivin käyttöä eteenpäin uusille sukupolville.

5.2. Tyyli ja pukeutumisidentiteetin haasteet

Vaatteet ja tyyli auttavat viestimään pukijan identiteeteistä henkilöille, joiden kanssa on sosiaalisessa kanssakäymisessä. Minuuden viestimistä pukeutumisen kautta voidaan kutsua myös yksilön esitykseksi. Henkilö, yksilö, hakee kanssakäyviltä ihmisiltä hyväksyntää pukeutumiselleen, ja mikäli saa hyväksyttävän vastaanoton, on kanssakäyminenkin tyydyttävää ja yksilön identiteetit saavat vahvistusta. Mikäli ihmisten vastaanotto ei olekaan mitä yksilö kuvitteli, on kanssakäyminen epämiellyttävää ja se voi loppua enneaikaisesti.¹³¹ Haastatteluissa naiset kertoivat huivin olevan osa heidän tyyliään, omaa persoonaansa, eli identiteettiään. Tässä kappaleessa syvennyn tarkemmin kuinka haastateltavien tyyli kuvastaa heitä itseään. Naisille oli tärkeää, että huivi, jota käyttävät, on myös sellainen, josta he pitävät ja joka sopii heille ja heidän tarkoituksiinsa.¹³² Otan myös esiin naisten mainitsemat haasteet pukeutumisessa.

Sameh kertoo, että huivin pitäisi kyllä näyttää hyvältä, ja sen pitäisi olla sellainen, mistä itse pitää. Sen pitää olla kuitenkin myös kunnioittava uskontoa kohtaan, niin että ei ole avonainen. -Sameh

---

¹³⁰ Kasurinen 2001, 390-392.

¹³¹ Roach-Higgins, Eicher 1992, 5.

¹³² Sameh haastattelu 27.11.2017, Nikbahkt haastattelu 28.11.2017, Marika haastattelu 1.12.2017, Tuija ja Jaana haastattelu 14.12.2017.

Tyyli muodostuu sosiaalisista ja kulttuurisista normeista sekä henkilökohtaisesta oman ruumiin tuntemisesta. Tyyli ja pukeutuminen on jatkuvaa identiteetin kanssa keskustelua.¹³³ Siihen vaikuttavat niin muotiteollisuus, henkilön sukupuoli ja yhteiskuntaluokka, ikä ja ammatti. Nämä antavat kuitenkin vain suuntaviivoja ja loput ovat henkilön omaa improvisaatiota, johon saa vaikutteita ympärillä olevista ihmisistä, lehdistä, mainoksista, elokuvista ja blogeista.¹³⁴

Marika löysi teini-ikässä inspiraatiota blogien kautta ja alkoi käyttämään itsekin enemmän huiveja, kun näki kuinka niillä saa lisäväriä asuun.

No sielt se varmaan lähti, miks mä aloin käyttää nii pal huivei, mä luin just blogei nii paljo ni siel oli, mun mielest siel just siihe aikaa toistu hirveesti tai siis ihmisil oli hirveesti huivei. Sit mun mielest ne näytti nii hyvilt ni alko käyttää itteki. - Marika

Tuija sen sijaan alkoi vasta aikuisiällä käyttämään huivia, kun huomasi kuinka hyvin sillä saa tuotua persoonallisuutta pukeutumiseen.

Sillon ku mä oon ollu nuori ei varmaan just, ei tosiaankaan käytetty huiveja ja sit ettei mee tukka huonosti, niin uskon et aloin käyttää pipookaan, mut mul oli pitkä tukka ni se oli lämmin sillon. Et kyl se on sellanen aikuisiän, sitte sinne laittaa jotain ihan eri tavalla ni siitähän tulee se semmonen et tota se tuo sellasen oman juttunsa. -Tuija

Kajaanin ammattikorkeakoulun liiketalouden linjalla tuotettu tutkimus blogien vaikutuksesta kuluttajien ostopäätöksiin kertoo yli 50% lukijoista tekevän vaateostopäätöksiä bloggaajien suositusten mukaan. Nimenomaan tuotteen toistuvuus blogissa tai useammassa luo ajatuksen luotettavuudesta, ja trendikkydestä ja kuluttaja tekee sen pohjalta ostopäätöksen.¹³⁵

---

¹³³ Twigg, E Buse 2013, 328.

¹³⁴ Entwistle 2000, 341-342.

¹³⁵ Valtanen 2014, 36-37.

Luutosen mukaan ristiriita omaan arkiseen elämään ja ulkonäköön saatetaan kokea raskaaksi verrattaessa mediassa tai omassa yhteisössä esitettäviin malleihin. Vaikka haluaisi pukeutua itsenäisesti, on vaikea irrottautua median ja muodin vaikutuksesta, sillä ne määräävät minkälaisia tuotteita kaupoissa myydään ja totuttavat ihmiset tiettyihin valintoihin.¹³⁶ Henkilön maku tavaroiden suhteen perustuu merkityksiin, joita henkilö hyväksyy valitessaan tyyliä. Samalla esineellä voi olla erilaisia merkityksiä eri henkilöille, sama esine voi olla toiselle luksus ja toiselle hyvinkin arkipäiväinen.¹³⁷ Pukeutuminen on vaatteiden ja asusteiden yhdistämistä, valintoja ja näkyvän olemuksen ja oman persoonallisuuden suhdetta. Tyyllillä luodaan ulkoinen persoona, joka tuotetaan ajatteleamalla miltä näytän muiden silmin, kun puen nämä.¹³⁸ Hananin tapauksessa, kun hän ei nimenomaan halua käyttää huivia, tulee identiteetti ja tyyli näkyviin. Omin sanojensa mukaan hän näyttää kauniimmalta ilman huivia, ja ei siksi käytä sitä, kuin pakosta vastaanottokeskuksessa.

Joillekin ikä on myös asia, joka haastaa tai vapauttaa pukeutumisessa. Iän myötä usein tulee tarve noudattaa enemmän omaa tyyliä ja samalla mukauttaa pukeutuminen iän tuomiin ruumiillisiin muutoksiin, kuten keskivartalon suhteiden pienenemiseen tai ryppyjen lisääntymiseen ja maksaläiskisiin.¹³⁹ Oman tyylin noudattaminen monille tarkoittaa itsevarmuuden kohoamista ja muiden mielipiteiden välinpitämättömyyttä, rohkeutta pukeutua siihen mihin haluaa. Samalla on voinut oppia vuosien kuluessa, mitkä värit sopivat omiin kasvoihin ja mitkä eivät. Toisaalta rohkeuden lisääntyminen ja oman tyylinsä noudattaminen voi tuoda lisääntyvää kritiikkiä ulkopuolisilta, ja jopa läheisiltä. Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että keski-ikäisten ja vanhempien naisten pukeutumisen oletetaan olevan aina peittävää ja yksinkertaisen tyylikästä, jolloin pienetkin rajan ylitykset voivat tulla joillekin hyvinkin shokeeraavina.¹⁴⁰

Tuijalle ikä toi mukanaan rohkeutta olla oma itsensä ja pukeutua kuten haluaa, hänestä nuorempana oli raskasta miettiä mitä muut ajattelevat hänestä, esimerkiksi teologisessa

---

¹³⁶ Luutonen 2007, 94.

¹³⁷ Luutonen 2007, 81- 83.

¹³⁸ Luutonen 2007, 95.

¹³⁹ Iltanen 2007, 84.

¹⁴⁰ Iltanen 2007, 92.

tiedekunnassa opiskelevana naisena oli vaikeaa pukeutua oman tyylin mukaisesti, kun kurssitoverit moittivat liian punaista kynsilakkaakin.

Kysymykselle mitä mä laitan päälle ni sillon pohditaan et mitä odotuksia on, mitä mä haluun viestiä, mitä velotteita mulla on et sielt tulee monta, mitä mä puen päälle ni se sisältää monia tällasia syviä kysymyksiä et, ku mä oon tämän ikänen, et jos Aira Samulin miettii et saako ysikymppinen käyttää minihametta, et viiskymppisenä se oli päättäny et iha hyvi hän voi. -Tuija

Väriä valinta voi myös tuntua vaikeammalta iän myötä, sillä tiettyihin väreihin yhdistetään tiettyjä ominaisuuksia, kuten juuri punainen on dynaaminen, liikkeellepaneva, intohimon ja rakkauden väri.¹⁴¹ Samalla voi tuntua, että se ei sovi enää omien kasvojensa väriin, mikäli kasvojen iho sävyltään on kylmempi.

Voi käyttää ihan millaista huivia vain, mutta ei punaista, kun on liian vanha (vitsailee). Käyttää sellaista kuin tykkää. -Laaia

Marika ja Tuija mainitsivat myös nuoren iän vaikuttavan pukeutumiseen, ja rohkeuden itsensä ilmaisuun puuttuvan nuoruudessa. Heille ikä toi rohkeutta pukeutua miten itse tykkää ja olla välittämättä muiden mielipiteistä ja katseista.¹⁴²

No must tuntuu et ehkä enemmän sillon, ku mä olin nuorempi. Saatto, mut se ehkä johtu siit et oli nii nuori ja ehkä vähä epävarma ja tällai. Emmä tiä, emmä mieta mä vaan laitan. Emmä enää mieta sitä. -Marika

Tuijan mielestä naisiin kohdistuu Suomessa ja muualla paljon miehiä enemmän ulkonäköpaineita. Erityisesti hänen mielestään naiset kritisoivat toisia naisia. Tämän ymmärtäminen antoi hänelle mahdollisuuden miettiä omaa pukeutumistaan ja keskittyä

---

¹⁴¹ Tiila 2003, 113.

¹⁴² Marika haastattelu 1.12.2017, Tuija haastattelu 14.12.2017.

miettimään omaa oikeuttaan siihen kuka on ja miten pukeutuu, ja antaa muillekin se mahdollisuus.¹⁴³ Marikallekin tuttavat saattavat kommentoida huivien määrää, mutta hän ei ota sitä itseensä vaan perustelee huivit itselleen tarpeellisiksi.

Aika usein ihmiset on sanonu mulle et älä ost taas huivii, sul on niit jo nii pal. Et et taas osta, käytä sun rahat vähä paremmi. -- Et ei niit voi ol ikin liikaa. Ne on kuitenkin kaikki erilaisii et sit mä yhdistelen niit eri asuihi ja sillee. -Marika

Jaanelle huivin käyttö on ollut osa itseään nuoruudesta saakka. Nuorempana hän käytti paljon venäläistyyllisiä ruusuhuiveja, ja sai silloin satunnaisesti 'ryssittelyjä' kadulla. Hän ei kuitenkaan koe minkään estäneen häntä pukeutumasta kuten haluaa silloin eikä nytkään, sillä ei koe hänen huivinsa näyttävän niin kategoriselta, että sitä muut ihmettelisivät.¹⁴⁴

Negatiivisen palautteen saaminen voi pidemmän ajan kuluessa vaikuttaa henkilön identiteettiin ja itsetuntoon. Haastateltavista erityisesti musliminaisilla oli kokemusta jatkuvasta negatiivisen palautteensaamisesta liittyen heidän pukeutumiseensa ja erityisesti huiviinsa. Sedigeh ja Awatef kertoivat, että heille on tultu sanomaan, etteivät kuulu Suomeen ja pitäisi lähteä pois. He kokevat erottuvansa väestöstä ainoastaan huivinsa ja pukeutumisensa vuoksi. Masouneh mainitsi, että hänen kokemuksensa mukaan isommissa kaupungeissa on rennompaa kulkea ja siellä ollaan ymmärtäväisempiä ja että lapset kiusaavat koulussa enemmän kuin aikuiset kadulla. Mutta toisaalta Turun kauppatorin puukotustapaus elokuussa 2017 sai ainakin Awatefin lukittautumaan sisätiloihin moneksi päiväksi pelätessään terrori-iskujen kohdistuvan muuallekin ja ihmisten reagoivan vihamielisesti muslimeihin sen jälkeen.

Kun hänellä on ollut huivi, joku on tullut sanomaan hänelle, että ei saisi olla ja pitäisi lähteä pois Suomesta. Vain huivin takia hän erottuu muusta väestöstä. Tämä henkilö, joka reagoi negatiivisesti ei pelännyt huivia vaan ei tykännyt siitä. -Sedigeh

---

¹⁴³ Tuija haastattelu 14.12.2017.

¹⁴⁴ Jaana haastattelu 14.12.2017.

Hän on saanut sekä hyviä että huonoja reaktioita huivistaan. Jotkut ovat toisinaan hyvin vihaisia, eivät hymyile tai puhu hänelle, eivät tervehdi, ja nämä henkilöt yleensä nuoria ihmisiä. Awatefluulee, että nämä henkilöt ovat vihaisia koska hän on Suomessa huivi päässä. Toiset sitten taas ovat vanhempia ihmisiä, jotka ovat hyvin avoimia, tervehtivät ja hymyilevät ja jopa juttelevat hänelle. -Awatef

Oli niitäkin vastauksia, että on vain positiivisia kokemuksia suomalaisten kohtaamisesta eikä tunne, että ei kunnioitettaisi täällä. Samehin kokemus oli, että ihmiset kunnioittavat hänen huivin käyttöönsä, eikä hän ollut saanut minkäänlaisia reaktioita huiviinsa liittyen. Saman koki Nikbahkt ja Laaia. Laaian mukaan Suomessa ollaan avoimia, voi esittää kysymyksiä ja saa vastauksia, eikä kukaan katso häntä eri tavoin. ¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ Laaia ja Sameh haastattelut 27.11.2017, Nikbahkt haastattelu 28.11.2017.

6. Johtopäätökset

Tavoitteena tällä Pro gradu -tutkielmalla oli selvittää, kuinka yhdentoista naisen huivit ilmentävät heidän identiteettejään ja kuinka heidän huivinsa käyttö yhdistyy huivin kulttuuriperintöön. Laadullisen tutkimuksen avulla lähestyin Osa minua -näyttelyssä teettämiämme haastatteluja ja tulkitsin niiden joukosta teemoja, jotka nousivat esiin naisten puheissa. Pohjana tutkimuksella oli vuonna 2017-2018 tuotettu Osa minua -näyttely, jonka tuotannossa olin itse mukana. Tutkimusaineisto koostui näyttelyä varten tuotetusta haastatteluaineistosta, jonka tavoitteena oli tuolloin saada lyhyet kertomukset naisten suhteesta huiviin. Tutkimukseni kysymyksinä oli: Mitä saamme tietää näiden naisten identiteetistä tarkastelemalla vain heidän huivinsa käyttöä ja siihen liitettyjä sosiaalisia, kulttuurisia ja historiallisia merkityksiä ja viestejä? Miksi näille naisille juuri huivi on tärkeä osa heidän identiteettiään ja miten se tuo sitä ilmi? Kuinka he sitä kantavat ja mistä se on saanut alkunsa? Miten näiden naisten huivin käyttö tuottaa huivin kulttuuriperintöä vai tuottaako? Koen saaneeni tutkimuskysymyksiini vastaukset ja analysoineeni tuloksia tutkimuskirjallisuutta vasten riittävästi saadakseni luotettavia teorioita naisten identiteetistä ja kulttuuriperinnön olemuksesta.

Huivi tuo esille käyttäjän identiteettiä, kulttuuriperintöä, tunnetilaa, sekä huivin käyttötarkoitusta, päivän aikana vallitsevaa ilmanalaa ja uskonnollista arvomaailmaa. Tunteet, alitajuntaiset ja sanattomat viestit erottuivat eniten, vaikka päällimmäisenä syynä useimmilla naisilla oli uskonnollinen velvollisuus. Itsetunto ja oma päätösvalta omasta pukeutumisesta olivat naisille tärkeitä asioita. Näillä kaikilla asioilla on yhteys heidän identiteettiinsä ja niiden tausta monesti piili kulttuuritaustasta ja perinteissä. Naiset ovat syntyneet kulttuureihin, joissa huivilla on ilmennetty sosiaalista asemaa, sukupuolta, uskontoa, ikää ja kulttuurisia arvoja, eri tavalla. Huivin käyttösyyt vaihtelivat ja yhdistyivät uskonnollisten, ilmastollisten ja tyylillisten syiden välillä, useimmiten yhdistäen kaikkia näitä syitä. Musliminaisten huivin oli osa heidän identiteettiään uskonnollisen velvollisuuden ja kunnioituksen kautta, mutta vaihtelivat huivin laatua ilmanalan mukaan, talvella lämpimämpiä materiaaleja kuin kesällä. Samoin he halusivat myös näyttää huivin kanssa hyvältä, ja valitsivat huiveja, jotka sopivat heidän kasvojensa ympärille, korostaen parhaita puoliaan. Samasta syystä Hanan koki huivin olevan vastakohta kauniille, eikä siksi pidä sitä kuin pakosta jottei saa yhteisössään huonoa

mainetta. Hänelle huivi tuo negatiivisia tunteita kotimaastaan, jossa huivi on hallituksen määräämä pakote, ja jossa tottelemattomuus voi johtaa jopa kuolemaan.

Kristinuskon kannalta Tuija ja Elina pitävät huivia kirkossa kunnioituksesta ja oman vaatekerraston lisänä, peittämään ruumista enemmän. Heidän tapansa on peruja raamatun vanhan testamentin käskyistä, jossa naisen tulee peittää pää, koska on miehen alapuolella. Pään peitto on ollut suomalaisessa kulttuurissa perinteinen tapa vuosisatoja, mutta hävinnyt koko kansan käytöstä viime vuosikymmeninä. Tuija ja Elina kokevat säädyllisen pukeutumisen kirkossa olevan osa uskontonsa kunnioitusta.

Ilmasto vaikuttaa ihmisten pukeutumiseen ja tyyliin. Riippuen siitä, missä ja millaisessa ilmastossa asuu, muokkaantuu pukeutumistyylikin sen mukaan, jotta oppii pitämään ruumiinlämmön tasaisena, ja suojaamaan ruumista urheiluvammoilta, ammatinvaaroilta tai eläimiltä. Vanhemmat opettavat lapsilleen oikean pukeutumistavan, ja siten pukeutumistavat tulevat osaksi lapsen identiteettiä. Tutkimuksen naiset käyttivät huivia erityisesti kaulan suojaamiseen kylmältä ilmalta, niin sisällä kuin ulkona. Tuija käytti huivia lisäksi ulkona auringon- tai sateensuojana päässä, josta oli jo muodostunut tunnistettava osa häntä ja hänen imagoaan. Musliminaisten hijab-huivit olivat muutenkin jo kaulan ympäri kierretty, joten heidän kohdallaan ei tullut puhetta kaulan suojaamisesta kylmältä. Heille suojaaminen tarkoitti enemmän säädyllisyyttä, ja miesten katseilta suojautumista kuin kylmyydeltä. Musliminaisilla oli myös omat tapansa kietoa huivi päähän, jotta se pysyy paikallaan. Muut ilmaisivat huivin käytännössä vain heitettävän kaulan ympäri, välillä solmien se kiinni. Heille sitomistavalla ei ollut niin merkitystä. Enemmän merkitystä oli huivin materiaalilla ja väreillä tai kuvioilla. Suomalaiset naiset puhuivat paljon värikkäistä ja kuviollisista huiveistaan, joilla tuovat iloa itselleen ja muille. Materiaaleilla oli suuri merkitys monelle haastateltavista. Materiaalin valinta vaikutti huivin paikallaan pysyvyyteen, lämmittävyys ja viileyteen. Suurinosa suomalaisista suosi aitoja materiaaleja, kuten villaa, silkkiä tai puuvillaa. Muslimit erityisesti puuvillaisia, sillä esimerkiksi silkiset huivit eivät pysy päässä.

Kaikki nämä huivien käyttösyyt, tavat ja värit viestivät huivin käyttäjälle ja katsojalle erilaisia viestejä, joista osa on tarkoituksellisia ja osa ei. Vaatteiden lähettämät viestit ovat kulttuurisidonnaisia, ja jokainen ymmärtää ne oman kulttuurisen linssinsä läpi, joten

vaatteiden pukijan tarkoitukselliset viestit eivät välttämättä välity samalla tavalla katsojalle, tai viestit voivat olla keinotekoisia. Tästä syystä pyrin tarkastelemaan naisten huivin käyttöä ja syitä heidän oman kulttuurinsa pohjalta, omani sijaan. Pukeutumisen viestejä voivat olla erilaiset identiteetin osat, kuten sukupuoli, ikä, uskonto, seksuaalisuus ja tunteet. Kuten Tuija pukeutumisellaan pyrkii nuorentamaan itseään, ja Laaia välttää punaista väriä, koska kokee, ettei se sovi hänen ikäiselleen naiselle. Kaikille naisille oli tärkeää, että huivia käytettäessä on mukava olla ja hyvä mieli, ja siksi valitsivat huivin tyylin sen mukaan, mikä sopii omaan mielialaan sinä päivänä.

Siinä missä Säädyllystä ja säädtyöntä -teos keskustelee vaatteiden siveellisyydestä, valta- asemasta sekä kansallisesta ja muotipukeutumisesta monialaisesti humanististen tieteiden piirissä, on tämä tutkimus osoittanut paikkansa sen jatkossa, tuoden mukaan kulttuuriperinnön näkökulman ja yhdistäen eri kulttuurien perinteitä nykyaikana. Naisten huiveilla oli yhteys heidän perheeseensä, asuinpaikkaan, uskontoon, sukupuoleen ja kulttuuri-identiteettiin. Perheen tapojen kautta Jaanalle, Elinalle ja Tuijalle oli jo lapsuudesta asti tullut tapa käyttää huivia luontevasti pukeutumisen yhteydessä, joko maatilalla työasuna tai matkien äitiä papiljottien sitomisessa huivilla ja kotia leikkien. Musliminaisilla huivi oli osa oman kulttuurin ja yhteisön perinteitä, mutta myös oma valinta osoittaa kunnioitustaan uskontoaan kohtaan ja tapa kaunistautua. Hananille huivi oli osa uskontoa ja kotimaata, mutta negatiivisella otteella, eikä kokenut sitä kaunistavaksi vaan vangitsevaksi. Huivi oli osa naisten kulttuuri-identiteettiä, ja identiteettiä ilmaisevaa pukeutumistyyliä. Tyyliin tarvitaan oman ruumiin tuntemusta, jotta osaa pukea päälle istuvia vaatteita. Tyyli on jatkuvaa dialogia identiteetin ja ruumiin kanssa, sillä ruumis muuttuu iän myötä. Iän myötä naisilla kasvoi myös itsevarmuus pukeutua tyyliinsä mukaisesti ja olla välittämättä muiden mielipiteistä. Jokainen erikseen toteutti huivin avulla monumentalisoivaa ja omaksuvaa identiteettityötä ja teettivät huivista itselleen osan omaa kulttuuriperintöä.

Tutkimuksen eettiset haasteet, kuten turvapaikanhakijoiden haastatteluiden monivaiheinen tulkkaminen ja kääntäminen olivat haastatteluhetkien haasteita, kirjoitusvaiheessa haasteeksi nousi enemmänkin niiden niukkuus ja laajat haastattelukysymykset, joihin ei enää saanut tarvittavia tarkentavia vastauksia. Turvapaikanhakijoiden haastatteluissa auttoi kuitenkin se, että yksi projektin jäsen puhui

arabiaa ja loi luottamuksellisen suhteen haastateltaviin sitä kautta. Samaten suomenkielisissä haastatteluissa luottamus tutkijoiden ja haastateltavien välille oli syntynyt jo ennen haastattelua, sillä joku projektin jäsenistä heidät jo tunsivat etukäteen. Oli myös tärkeää painottaa turvapaikanhakijoille, että vaikka toivomme osallistumisen projektiin vaikuttavan heidän oleskelulupahakemukseensa positiivisesti, emme voi sitä luvata millään lailla. Tästä huolimatta naiset olivat tyytyväisiä päästessään edes osallistumaan johonkin vastaanottokeskuksen ulkopuoliseen toimintaan ja tutustumaan suomalaiseen yliopistokoulutukseen. Oman tutkielmani näkökulma oli hieman eri kuin alkuperäinen haastattelujen teon aikainen näkökulma, mikä tuotti omat haasteet tulkinnalle, sillä ei saanut kysytyä juuri niitä kysymyksiä kuin olisi ehkä tarvinnut tarkempaan analyysiin. Kysymyksiä, kuten “millainen oli perheen ja ystävien vaikutus naisten huivin käyttöön ja pukeutumiseen” tai “miten naiset itse kokivat oman identiteettinsä heijastuvan huivistaan”, joihin ei tässä päästy paneutumaan, voi tarkastella jatkotutkimuksissa.

Lähdeluettelo

Tutkimusaineistot

Haastattelut

Ahmadi, Masouneh, lähihoitaja. 28.11.2017. (Petra Nikula ja Heini Järvenpää, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Al-Sharur, Laaia Latif Mandil, maanviljelijä. 27.11.2017. (Toni Salikka ja Zagryda Sandholm, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Breesam, Hanan Musahem, kotiäiti. 28.11.2017. (Toni Salikka ja Petra Nikula, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Kruus, Tuija, pappi. 14.12.2017. (Petra Nikula ja Heini Järvenpää, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Lund, Elina, terveydenhoitaja ja yrittäjä. 14.12.2017. (Petra Nikula ja Heini Järvenpää, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Mohammed, Awatef Jasern, kotiäiti. 28.11.2017. (Zagryda Sandholm, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Nazari, Nikbahkt. 28.11.2017. (Petra Nikula ja Heini Järvenpää, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Sadeqi, Sediqeh, valokuvaaja. 28.11.2017. (Petra Nikula ja Heini Järvenpää, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Sameh, toimistotyöntekijä. 27.11.2017. (Petra Nikula ja Heini Järvenpää, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Simula, Jaana, kulttuuritoimen johtaja. 14.12.2017. (Petra Nikula ja Heini Järvenpää, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Österlund, Marika, humanististen tieteiden kandidaatti. 1.12.2017. (Petra Nikula ja Heini Järvenpää, nauhoite, litteroitu.) Tekijän hallussa.

Tutkimuskirjallisuus

Accessory. *Merriam-Webster.com Dictionary*, Merriam-Webster, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/accessory> (6.3.2020).

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Neljäs, uudistettu painos. Vastapaino, Tampere, 2011.

Anniina Wallius: Shiiat ja sunnit. Yle uutisten artikkeliarkisto. 13.1.2005. <https://yle.fi/uutiset/3-5744823>. 25.2.2020.

Arichea Jr, Daniel C: "The Covering on the Woman's Head: Translation and Theology in 1 Corinthians 11.2–16." *The Bible Translator* 55, no. 4. Editor Graham S. Ogden. Sage, 2004, 460-469.

Arshiya Syeda: "How To Wear Hijab Style Step By Step In 28 Different Ways". *Style Craze*, 19.08.2019. <https://www.stylecraze.com/articles/how-to-wear-hijab-step-by-step/#gref>. 6.3.2020.

Aspfors, Bertta: *Huivista huntuun*. Artprint Oy, Kokkola, 2004.

Barnard, Malcolm: *Fashion as communication*. Routledge, London, 1996.

Brebner, John: "Gender and emotions." *Personality and individual differences* 34, no. 3. Editor Donald Saklofske. Elsevier, 2003, 387-394.

Castrén, Maaret & Korte, Henna & Myllyrinne Kristiina: Lämpösairaudet ja kylmän aiheuttamat vammat. *Ensiapuopas* 16.10.2017. Terveyskirjasto, https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=spr00010 (6.11.2019).

Entwistle, Joanne: "Fashion and the fleshy body: Dress as embodied practice." *Fashion Theory* 4, no. 3. Editor Valerie Steele. Taylor & Francis, 2000, 323-347.

Hall, Stuart: *Identiteetti. Suomennos*: Mikko Lehtonen, Juha Herkman. Vastapaino, Tampere, 1999.

Hamilton, Jean A: "Dress as a cultural sub-system: A unifying metatheory for clothing and textiles." *Clothing and Textiles Research Journal* 6, no. 1. Sage, 1987, 1-7.

Heikkilä, Elina: *Pukeutuminen ja vaatteet naisen minuuden ja identiteettien ilmaisussa*. Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos, 2015.

Huuhka, Essi: "Alastomat ja puetut, Ambojen pukeutuminen suomalaisten lähetystyöntekijöiden huolenaiheena 1800-1900-lukujen taitteen Lounais-Afrikassa." *Säädyllystä ja säädyllyntä: Pukeutumisen historiaa renessanssista 2000-luvulle*. Toim. Turunen, Arja & Niiranen, Anna. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, 2019, 179-205.

Iltanen, Sonja: *Minihameesta mummonmekkoon. Teollinen vaatesuunnittelu ja keski-ikäisten naisten vaatekäytännöt sosiaalista ikää rakentamassa*. Aalto University, 2007.

Irak. *Wikipedia*. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Irak> (29.10.2019).

Islam. *Uskonnot Suomessa*, 11.04.2007.

<http://www.uskonnot.fi/uskonnot/view.php?religionId=9> (6.3.2020).

Kataja-Lian, Marika: Kaikki mitä olet halunnut tietää Isisistä – historia ja uusimmat käänteet. *Yle* 15.11.2015. <https://yle.fi/uutiset/3-8457195> (9.3.2020).

Kasurinen, Jaana: *Hunnuttautuminen–pakko, mahdollisuus vai valinta. Somalialaisten naisten näkemyksiä hunnun käytöstä Suomessa*. Helsingin yliopisto, Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos, Pro gradu–tutkielma, 2001.

Kaukonen, Toini-Inkeri: *Suomalaiset kansanpuvut ja kansallispuvut*. WSOY, Porvoo, 1985.

Küchler, Susanne, and Miller, Daniel: *Clothing as material culture*. Berg Publishers, Oxford, 2005.

Lillbroända-Annala, Sanna & Santikko, Maija & Steel, Tytti & Turunen, Arja: *Muuttuva kulttuuriperintö: Det förändeliga kulturarvet*. Ethnos ry, Helsinki, 2014.

Luutonen, Marketta: *Tuotesuhteita. Pohdintoja ihmisistä ja tuotteista*. Artefakta 18. Akatiimi Oy, Hamina, 2007.

Lönnqvist, Bo: *Kansanpuku ja kansallispuku*. Otava, 1979.

Lönnqvist, Bo: *Vaatteiden valtapeli: näkymättömän kulttuurianatomia*. Suomennos: Kaisa Haatanen. Schildt, Helsinki, 2008.

Martikainen, Tuomas: "Eettisiä kysymyksiä maahanmuuttotutkimuksessa." *Elore* 16, nro 2. Toim. Outi Fingerroos. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry, 2009, 1-9.

Mikkola, Kati: "Uskonnolliset, yhteiskunnalliset ja moraaliset uhkakuvat." *Säädyllistä ja säädyttöä: Pukeutumisen historiaa renessanssista 2000-luvulle*. Toim. Turunen, Arja & Niiranen, Anna. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, 2019, 147-179.

Oleskelulupa. *Maahanmuuttovirasto 2020*, <https://migri.fi/oleskelulupa> (19.10.2018).

Pepicelli, Renata: *Islamin Huntu*. Suomennos: Talvio, Lena. Vastapaino, Tampere, 2014.

Perlovsky, Leonid: "Language and emotions: emotional Sapir–Whorf hypothesis." *Neural Networks* 22, no. 5-6. Editor(s) Bressler, Steven & Kozma, Robert & Perlovsky, Leonid & Venayagamoorthy, Ganesh Kumar. Elsevier Ltd, 2009, 518-526.

Pohjanheimo, Outi: "Oma, oikea usko—toisten väärä taikausko. Maagisen ajattelun rikastuminen ja liioiteltu toiseuttaminen." *Uskonnontutkija vol 2 no. 1*. Toim. Heikki Pesonen. Suomen Uskontotieteellinen Seura, 2014.

Roach-Higgins, Mary Ellen & Eicher, Joanne B: "Dress and identity." *Clothing and textiles research journal* 10, no. 4. Sage, 1992, 1-8.

Ross, Catherine E., and John Mirowsky: "Age and the balance of emotions." *Social Science & Medicine* 66, no. 12. Elsevier Ltd, 2008, 2391-2400.

Sinđelić, S. & S. Cakić: "History of the headscarf, role, symbolism and importance of women clothing." *Textile science and economy V*, 5th International Scientific-Professional Conference. University of Novi Sad, Technical Faculty, Republic of Serbia, 2013, 257-261.

Sipilä, Heidi: *Kylmän ilman alan vaatetukseen sopeuttaminen. Kriisien keskeltä Suomeen tulleiden maahanmuuttajien ohjeistaminen pohjoiseen pukeutumiseen*. Lapin yliopisto, 2018.

Sivula, Anna: *Mitä teollinen kulttuuriperintö on?*. Satakunnan teollinen kulttuuriperintö. Satakunta-sarja 32. Harjavalta, 2017.

Sivula, Anna: Tilaushistoria identiteettityönä ja kulttuuriperintöprosessina: paikallisen historiapolitiikan tarkastelua. *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja* (2015): 56-69.

Smith, Laurajane: *Uses of heritage*. Routledge, Abingdon, 2006.

Tieteentermipankki 18.10.2019: Kirjallisuudentutkimus: affekti.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:affekti> (6.3.2020)

Tiila, Sophia. *Huivi asusteena: 50 tapaa solmia huivi; opas värien ja tyylin maailmaan*. Face Factory Oy, Helsinki, 2003.

Tuomi-Nikula O, Haanpää R, Kivilaakso A, toimittajat. *Mitä on kulttuuriperintö?*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2013.

Turunen, Arja: *Hame, housut, hamehousut! Vai mikä on tulevaisuutemme?: naisten päällyshousujen käyttöä koskevat pukeutumisohjeet ja niissä rakentuvat naiseuden ihanteet suomalaisissa naistenlehdissä 1889-1945*. Suomen muinaismuistoyhdistys. Helsinki, 2011.

Turunen, Arja & Niiranen, Anna: *Pukeutumisen muuttuvat merkitykset: pukeutumisen historia ja sen tutkimus*. Historiallinen arkisto -sarja. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, 2019.

Turunen, Arja & Niiranen, Anna (toim.): *Säädyllystä ja säädyllyntä: Pukeutumisen historiaa renessanssista 2000-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, 2019.

Turvapaikanhakija. *InfoFinland* 2019. <https://www.infofinland.fi/fi/muutto-suomeen/olen-/turvapaikanhakija> (6.2.2020).

Twigg, Julia, and Christina E. Buse. "Dress, dementia and the embodiment of identity." *Dementia* 12, no. 3. Editor(s) Kontos, Pia & Martin, Wendy & Ward, Richard. Sage, 2013, 326-336.

Vainio-Korhonen, Kirsi: "Huivi ja huntu suomalaisessa kulttuurissa". *Turun Sanomat*. 30.12.2015.

<https://www.ts.fi/mielipiteet/kolumnit/838717/Huivi+ja+huntu+suomalaisessa+kulttuuri+ssa> (24.10.2019).

Valtanen, Juulia: *Blogien vaikutus lukijan ostopäätöksiin*. Kajaanin ammattikorkeakoulu, 2014.

Vanha testamentti. *Wikipedia*. https://fi.wikipedia.org/wiki/Vanha_testamentti (6.3.2020).

von Scheve, Christian: Affekteista, emootioista ja tunteista. *Tieteessä tapahtuu* 35, no. 2. Toim, Ilari Hetemäki. Tieteellisten seurain valtuuskunta, Pieksänprint Oy, Pieksämäki, 2017, 40-41.

Liite

Liite 1: Haastattelurunko

1. TAUSTATIEDOT / ABOUT YOU

- Kerro itsestäsi

(esim. kansallisuus, kotipaikkakunta, ikä, siviilisääty, perhe, koulutus, Suomeen saapumisvuosi)

- Tell us about yourself. (Who are you, nationality, age, education, marital status, family, when did you arrive in Finland)

2. HUIVI

- Miksi sinä käytät/et käytä huivia?
- Mitä huivin käyttö merkitsee sinulle?
- Miten puet huivisi ja miksi?
- Kuinka kauan olet käyttänyt huivia? Miksi?
- Voisitko kuvitella olevasi ilman huivia? Miksi/miksi et?
- Millaisia reaktioita olet saanut huiviisi liittyen Suomessa?
- Mitä haluaisit kertoa ihmisille, jotka hämmästelevät huiviasi?
- Miksi kutsut itse huivia? Huivi/hijab/huntu...?

- Why do you wear a scarf? Why not?
- How does it feel to wear scarf?
- How do you wear your scarf and why?
- When did you start wearing a scarf? Why?
- What do you think that wearing a scarf is representing?
- What kind of reactions you have received here in Finland by wearing a scarf?
- What would you like to tell to everyone who is wondering the scarves that you are wearing?
- How do you call your scarf? Scarf/hijab/veil...?

(Kysy seuraavat, jos on tarvetta:)

(Ask if needed:)

3. ARVOT, HAAVEET JA MIELENKIINNON KOHTEET

- Jos saisit nyt oleskeluluvan, mitä tekisit? Mitä alkaisit tavoittelemaan?
- If you would get your residence permit now, what would you do? What is your dream goal?

4. SUOMALAINEN YHTEISKUNTA

- Millaisia haasteita Suomi/suomalainen yhteiskunta/kulttuuri asettaa?
- Mitkä asiat Suomessa voisivat olla paremmin?
- What kind of challenges has the finnish culture or society set for you?
- What things in your opinion could be better in Finland?